

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

De hiis que faciunt ad destationem huius vicii. [Prima pars]

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

Incipit tractatus de vicio auaricie

Post vicium gule et luxurie dicem? de vicio auaricie. quia tractat? de vicio isto vtilior est pdi catō mī q̄ tractat? alioz vicioz. hunc ordīnem tradit bn. vt id p̄ri? q̄ maturi? ad salutē de quo vicio hoc ordīne dicem? Primo dicemus de hīs que faciunt ad detestatōem hui? vicij. Secdo de spēbo ei? Tertō de hīs que fouēt aliquo mō auariciam in cordibz hominū. Quarto de remedijs contra vicium istud. Quinto tange mus de pdigalitate que est viciū contrariū auaricie. Intel ligim? autē auariciāz in hoc loco in debitū amorē pecunie.

Natura dissuadet auariciāz prima pars **P**rimū capit uluz. **A**ctē autē p̄mo ad detestatōz auaricie hie q̄ nulla dissuadet nob viciū istud. et q̄damō est vtra natu rāz. **V**oluit enī natura terrāz infimā esse inter crea turas et a p̄dib? oim? deulcari docēs nos in hoc absqz dubio q̄ dēm? deulcare p̄dibz mētis trena ista et dēpnē. **Q**uale vō est hoc q̄ hō deo et creaturis oib? p̄ponat creaturā illā quā natura oib? creaturis voluit postponi. **A**d significand? diuicias deulcādas eē et dēpnēdas. p̄mittitū de ecclesia celi tus edocti p̄cia domoz et agroz suoz ponebāt ad p̄des aploz vt legit act. iij. **V**n in fine eiusdez capli vbi dr q̄ ioseph attulit p̄ciuz agri quē v̄diderat. et posuit añ p̄des aploz diē glo. docz calcand? esse aux q̄ subd? p̄dibz aplo rū. **S**. cū aia fm naturā s̄blimior et purior sit celo tanq̄ do silis exaltata dēt eē a t̄remis istis sic exaltant? celi a t̄ra. **V**n sic vald? mirablē eēt et q̄si vtra naturā si celū adherēt t̄re sic q̄i dēt naturā est cū auaricia amāz t̄remis adherere facit. **I**tez aia celū spūale ē dei enī hitaculum est. de q̄ celo dicit bn. **N**ō mixz si libent? imbitat celū hic dñs ihs q̄ vtiqz nō quō cētos dixit tm vt fiēt s̄ puguit vt acquirēt occubuit vt redimeret. **C**omparōe h? celi vocat dñs celū materiale desertū luce. xv. **N**ōne dimittit nonagintanouē in deserto

f

67

78
Quāto vero perūlit as est celum velle terra implere. vel ei
terraz supponere. Quis locus terre in celo vel super celuz
hanc tamē puerilitatem vult auaricia facere.

Maledictiones auarorum Capitulum secundum.

Secundo faciūt ad detestatōem huius vicij. male
dictōes quas facit sacra scriptura auaris. de qui
bus ponem⁹ has. xij. que sequunt⁹ ysa. v. **Ve** qui
diūgitis domuz ad domū rē. et eiusdez. xxxij. **Ve** qui pre
daris. nonne et ipse p̄daberis **Abac. ij.** **Ve** qui congregat
non sua et in eodez **Ve** qui congregat auariciam malam do
mū sue **Amos vi.** **Ve** qui opulenti estis in syon et in eodē
Ve vobis qui dormitis in lectis eburneis et luce. v. **Ve**
vobis diuitibus et **Ysa. v.** **Agite** nunc diuites. plorate
ylulantes in miserijs que euement vobis in epla iude. ij.
Ve hijs qui in viam chaym abierunt. principium malicie
chaym fuit auaricia. vnde in viam chaym abeūt qui sequun
tur auariciam. **Et** in apoc. **Ve** vobis habitantibus in terra.
ad moduz talpaz sunt auari **Et** aug⁹ **Ve** illis qui viuūt
vt augeāt res pituras vnde etnas amittūt. **Ydez** **Males**
dict⁹ dispēsator auar⁹ cui larg⁹ est dñs. si scires aliquē
sanctū maledixisse ei qui aliquē cibuz comederet. vix aude
res eum comedere. quō ergo auar⁹ audet dtingere diuici
as amore cum amatoribus eaz sac scriptura q̄ ex ore altissi
mi p̄dit vt legit⁹ in ecclesiastico. tot male dictōes ponat.
De magnitudine auaricie **Tercium capitulum.**

Tercio faciūt ad detestatōez auaricie testimonia sā
cre scripture. que ostendūt magnitudinez hui⁹ vi
cij de q̄b⁹ ponem⁹. iij. tantūmō **Primū** est eccl. x
vbi d̄r auaro nihil ē scelesti⁹ idest nullū scel⁹ mai⁹ est anari
cia etiā scel⁹ iude nō vidz mai⁹ fuisse scelere auari. q̄tū ad
h̄ q̄ iudas deū dedit p. xxx. s. h̄ auar⁹ q̄z dat euz p vno
denario. et q̄z p nihilo eum non timet per iuriū incurrere
vt denarium vnum lucret⁹. et quandoqz non lucret⁹ vnum
denariuz. q̄z non vendit illud p quo per iuriuz incurrit.

59.

et in veritate petm̄ uide fuit auaricia vel ex auaricia. **S**e-
cundū testimoniū similē est eccl̄. x. ubi dicit̄ nihil iniquū
est q̄ pecuniaz amare. hic enī animaz suam venalem habet.
qm̄ in vita sua p̄iecit̄ intima sua. **N**ū iniquū sit amans pe-
cuniaz manifestari p̄t. **P**rimo per hoc. q̄ statera estimatio-
nis sue iniquissima est pl̄ enī in ea p̄derat obul̄ q̄ deus
et qm̄ anima ipsius avari et qm̄ regnum eternum. **D**e hac
statera legit̄ osee. xij. **C**hanaan in manu eius statera dolosa
chanaan interpretat̄ negociator. hec est statera dolosa que
abhomiatō est apud deum. de qua p̄. xi. et bene dicit̄ ab-
homiatō esse. quia non ponderant ibi nisi temporalia. que
apostol̄ stercora reputabat. quem non dimissit̄. **S**piritus
sanctus decipi in sua estimatōne. **S**ecūdo p̄t ostendi mi-
quitas amantis pecuniaz per hoc q̄ ea non est equitas illa
q̄ est tam in creatore q̄ in cetis creaturis. **C**reator enī cō-
municare vult. et se ⁊ sua. **S**imilr creature sue cōmunicāt
vt sol cōmunicat lumen suum. et ignis calorem et arbo-
res fruct̄ suos. vñ auḡ. **I**udicium maxim̄ diuine boni-
tatis est. q̄ quelibet res cogit̄ dare seipsam. **A**uarus vero
cōmunicare non vult sua nisi cum a morte cogit̄. **N**ec etiā
tūc frequēt̄. ymo abscondita putrefiūt. **C**reatura vna de
fectū alēi supple cupit. **N**ū natura nichil vacuū patit̄.
anar̄ vero nō curat defect̄ pximi sui supple. **T**er tō osten-
dit̄ iniquitas avari per hoc q̄ ip̄e est iniquū in deū et in se
ip̄m ⁊ in pximū et in inferiores creaturas. **I**n deū iniquū est
quia bona sibi omēdata a deo ad dispēsanduz p̄ditō se sua
facit. **D**iuites enī dispēsatōēs sūt diuiciāz dñi. vñde apl̄.
Sic nos existimet hō vt mistros xp̄i et dispēsatōēs miste-
rioz dei. **I**niquū est in dñm q̄a vilissimā creaturā ei p̄ponit.
Iniquū est etiā in deum q̄ inde hostis dei efficit̄. **N**ū an-
pl̄ eum amare debuit sc̄z p̄pter bona huī mūdi que de
sibi contulit. **I**niquus in seipsum est primo. quia seipsum
inimicis suis vendit. **V**alde iniquus reputaretur aliquis
qui proximum suum inimicis suis capitalibus venderet.

80
Sed iniquior valde reputaretur qui cognatum vel fratrem venderet
Iniquissimus qui patrem quem plus amare deberet. Sed
multo iniquior videtur esse reputandus ille qui seipsum vendit.
cum amplius seipsum debeat amare quam patrem hęc causa innuit
cum sequitur in verbo proposito ecci. x. hic enim animam venalem
habet Sedo iniquus est auarus in seipsum quia se euisceratur
Unde dauid. Thabescere fecisti sicut araneam animam
eius Valde crudelis reputaretur qui ventres patris sui gladio
transuerberaret et viscera piceret quod iniquus non est
qui seipsum quem debet amplius amare euiscerat. quod est despare
se. desperatio enim maior peccatum est ceteris. Ad hoc pertinet quod
legitur in verbo ecci. proposito piceit in vita sua vicinia sua.
Tertio iniquus est in seipsum quia amat ea que tot mala sibi
faciunt ut patebit inferius. amat spinas diuiciarum in quibus
comburendus est Unde psalmi. i. legitur de auaris Spiritus contra sanguinem
suum insidiant. et molliuntur fraudes contra animas
suas. Iniquus etiam auarus est in proximum quia sibi retinet
quod pauperibus erogare debuit. sicut elemosinarius alii
cuius principis vel executor alicuius testamenti iniquus
esset. si ea que deberet distribuere pauperibus. sibi retine
ret. Iniquus est etiam in proximum. quia quasi occidit eum
cum fame eum permittit perire cum potest subuenire Unde
scriptum est pascite fame morientem. quod si non paueris occi
disti. Unde. ecci. xxxiii. Panis egenicium. vita pauperum
qui defraudat illum. homo sanguinis est. precipue autem
iniquus est auarus in eos quos amplius debuit amare. scilicet
in filios. quibus materiam incendii congregat infernalis
quibus molam asinariam ad colla suspendit. qua demergen
tur in profundum inferni quos amore diuiciarum quasi ad
collum posito quodam fune. hostibus infernalibus tradit
Iniquus est auarus in uxorem et in totam familiam suam.
quam strangulat. dum eos facit consentire peccato usura
rum In creaturas vero inferiores iniquus est auarus quia recludit
eas in carcere custodie sue. ut eas putrescere faciat.

Unde Jac. v. dicit auarus. Diuicie v're putrefacte sunt
 et vestimenta v'ra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum
 vestra eruginauit. et erugo eorum erit vobis in testimonium
 et maducabit carnes vestras quasi ignis. Tercium testimonium
 est ad eph. v. vbi dicitur quod auaricia est ydolorum seruitus. vbi
 dicitur glo. auari deus est numus. Ad autem auaricia sit ydo-
 latria vel dei negatio potest ostendi multipliciter. Primo per hoc quod
 super illud Math. vi. Non potestis deo seruire et mamone
 dicitur glo. diuicijs seruire deum negare est. Duobus modis
 potest negare aliquis dominium alicuius principis. dicendo ego
 non recognosco vos esse dominum meum nec aliquod teneo a vobis
 si scirem vos esse dominum meum. vel aliquod me tenere a vobis. li-
 bentem soluerem vobis censum vel seruicium vestrum. Item dicendo quod
 bene recognosco quod debetis esse dominus meus et censum debito vobis
 sed nihil soli vobis et hic modus negandi magis est contume-
 liosus domino sic differt negatio. qua mali christiani negant dominum
 deum ab illa gentiles negant eum. Multi enim gentiles sunt
 qui christo libenter seruiret. si sciret eum esse dominum suum sed solum
 propter hoc censum seruicij sui ei non reddunt quia eius domini-
 um non agnoscunt sed mali christiani bene agnoscunt eum esse
 dominum suum. et tamen seruicij censum nolunt ei reddere. maiorem con-
 tumeliam facientis ei quam gentiles quia scient hoc faciunt. Secundo
 potest ostendi per hoc quod deus precipit auaro ut nomen eius non assumat
 in uanum exo. xx. et ex alia parte numus vniuersus que lucrari cupit
 precipit ei ut nomen dei assumat in uanum et ipse potius obedit
 numo quam deo. indubitanter ostendens se magis esse seruum numi quam
 dei. Obedia enim ostendit que aliquis vere reputet dominum. Vnde dominus
 luc. vi. Quid vultis me dominus domine et non facitis que dico
 ecclesi. x. pecunie obediunt omnia Tertio potest ostendi per hoc quod au-
 rus creaturam adorat interiori adoratione adorare enim aliquod est hu-
 manum hominem ei exhibere vel diuinam maiestatem ei profiteri. Verumque
 hoc facit auarus. Si enim occurrat ei duo quorum alterum credat
 habere deum aliam diuicias maiorem hominem exhibet diuicijs in diuites
 quam deo in alio habet ydolatriam insinuat nobis salomon in psalmo. dicens

Multi colunt personaz potentis ꝛc. Coli ad deum pmet
 in potēte colunt diuicie per se. diues vō pꝛaccidēs. Vñd
 quidaz dñuz nūmi nobis hos pstat honores. **M**aiestatez
 etiaz diuinam pfitet auar? creature **M**aieestas enī est qđ
 signat per hoc aduerbiū sūme. cum dicit sūme bon? vel sū
 me potēns vel aliqđ silē. **F**acto autēz pfitet avarus illud
 sūme bonum qđ sūme diligit. et p ceteris eaz habet. et
 sic diuinaz maiestatez pfitet avarus illi creature. qm diligit
 ampliq? qm deum. **S**. cum transit ante pulcrāz vineam
 vel domum. caput cordis inclinat ei. **I**ncelmatio animi est
 amor. sic dicit brūs dymisi? **I**nteriq? ergo talez reuerētia
 exhibet avar? vinee vl? domui. quales est ver? fidelis exhibet
 deo in ymagīe crucifixi vel beate vginis. **Q**uarto pōt
 ostēdi p hoc q? avar? illa tria dat creature. que pprie deo
 danda sūt scz fidem spem ꝛ amozē. **D**e fide satis pōt hoc
 ostēdi. quia ipē meliq? sentit ꝛ credit de diuicijs q? de deo
Credit enī q? necia debz hēre si diuicijs seruerit. et credit
 se fame perire si deo fuerit. qđ deus possit mīn? vl? mīn?
 velit seruētēs suos remunerare qm diuicie. **D**uab? de cauz
 accidit q? aliquis nō pū det ei. quē sibi videt fidelit? hūire
 vel quia non pōt. vel quia nō vult. quaz neut? potest esse
 in deo cum sit omīpotens et sūme bon?. **S**pem etiaz ponit
 avar? in diuicijs suis. q? quodamō de deo despare est. **V**ñd
 aug? de deo despare est spes in creaturis posuisse. **A**mōzē
 etiaz pōit ibi. quē in deo deberet ponē. faciēs inde deus suū
Vñ aug? sup eplām ad philipēs. **H**oc ab hoīe colit qđ
 p ceteris diligit. **Q**uinto hoc pōt ondi aucte iero. dicētis ad
 rusticū monachū. **E**stiatō male pōdere pētōz leu? alicū
 vidz peccare avar? q? ydolā? s; nō medioerit errat. **N**ō em
 qm peccat qui duo gna thuris picit sup altare mercurij
 q? qui pecuniā auare cupit et inuiciliter gregat. **R**idiculū
 vidz q? alijs iudicet ydolā? qz duo gna thuris offert crea
 ture. que deo debuit offerre et ille non iudicet ydolatra
 qui totū hūcū suē yite q? deo debuit offere offert creature

Ad idēz facit illud verbum osee .x. scdm multitudinem frust
et sui isrl multiplicauit sibi altaria iuxta vbertatez terre
sue exubauit simulacris. Quartū testimonium est illud vbu
qd legit ad tibi .vi. Radix oim maloz est cupiditas .alia
littera habz .radix oim maloz est auaricia. Ad auariciaz g
quali ad radicez oim maloz .p̄cipue adhibēda esset secu-
ris p̄dicatōnis frustra laborat in extirpatōe maloz si rami
amputentur . et radix ista relinquat.

Ad auaricia sit spūalis infirmitas. Quartū capitulum.

Quarto facit ad detestatiōem auaricie . hoc q̄ inē in-
firmitates spūales ip̄a est pessima . vel vna de p̄cio-
ribus. Vnd eccl̄ . v . est infirmitas pessima qm̄ vidi
sub sole diuicie obseruare in maluz domi sui pereūt enī in af-
flictione pessima. Inter infirmitates quedaz sūt bone que-
dam sunt male. Bone sunt infirmitates corporis . per quod
ostendit per hoc q̄ sunt a sūmo bono id est a deo . et q̄ dan-
tur a patre amantissimo . et per hoc q̄ sunt vt cocture fa-
cte in minus robili parte homis ad sananduz partē homis
ad sanāduz p̄tez meliores sez aiām . meliora sūt vt ait salō .
vulna diligentis sez dei q̄ fraudulēta oscula odiētis sez mūdi
vulna diligētis cocture sūt ⁊ medicinalia . h̄ oscula odiētis
sūt vt morsus serpētini vel venenati vel oscula iude p̄ditoris
Dicit enī mūdus iste demonib⁹ Math . xxvi . Quemeumqz
osculat⁹ fuero ipse est tene eum. Infirmitates vero ma-
le sunt infirmitates spūales scilicet peccata mortalia . q̄ pōt
ex hoc ostēdi . q̄ sunt infirmitates ad mortē et ad eternaz
mortē . et ex hoc q̄ tantū medicū sez dei filiū oportuit veni-
re de tam longinquis p̄tib⁹ ad curatiōnem eaz . et ex hoc
q̄ tātas expēsas oportuit fieri p̄curatiōne eaz . fili⁹ enī del-
se expēdit ibi. Vñ bñ . Ex consideratiōe r̄medij p̄icli mei estio
q̄ntitatē fili⁹ dei iubet occidi vt vulnerib⁹ meis p̄cioso sag-
nis illi⁹ balsamo medeat. Agnosce hō qm̄ ḡuia sine vulna
illa p̄ q̄bo necē ē xpm̄ dñi vulnerari. Vñ infirmitates spūales
pessima vel ḡuissima est infirmitas auaricie q̄ruz ad multa

84
Duodecim vero sunt. ex quibus potest ostendi grauitas
huius infirmitatis. **P**rimū est eius diuturnitas cuius di-
uturnitatis due sunt cause. scilicet habundancia materie et
durabilitas. **I**n materia huius infirmitatis est fere totus
mundus. **U**nde cum difficultate valde magna euacuat per-
fecte materia ista a corde hominis. vt scilicet homo omnia tem-
palia perfecte contempnat. **M**ateria etiam huius infirmitatis du-
rabilior est quam materia luxurie. **M**ulier enim quam aliquis
amat potest mori vel deformis fieri. et cessante materia ces-
sat infirmitas luxurie in homine. **S**ed terra quam amat auarus
plus durabit quam ipse et ideo infirmitas illa erit diuturna.
Propter similes causas est diuturna etiam alia infirmitas
corporalis propter habundanciam materie et compactionem.
Secundum est continuitas huius infirmitatis. fornicator quousque
non fornicat semel in mense. auarus vero quasi continue la-
borat. **U**nde ecclesiasticus. iiii. **U**nus est et secundum non habet. non fi-
lium. non fratrem. et tamen laborare non cessat. et eius dies. ii.
Cuncti dies eius laboribus et erumpis pleni sunt. **T**ercium
est afflictio acerba quam habet infirmitas ista. affligit autem
in hac infirmitate grauiter sollicitudo que est in conseruando.
Ad que pertinet que dictum est in verbo proposito. diuicie conserua-
te in malum domini sui. grauius vero affligit labor in acqui-
rendo. **U**nde. i. ad thym. vi. post illud verbum. **R**adix om-
nium malorum est cupiditas. subiungit apostolus quam quidam
appetentes errauerunt a fide. et inseruerunt se doloribus mul-
tis. grauissime vero affligit dolor in amittendo et ad hoc perti-
net que dictum est in verbo proposito. pereunt enim in afflictione
pessima tunc enim pessime affliguntur cum diuicie eis peunt.
Unde poeta. **P**lorat enim lacrimis amissa pecunia veris.
Quartus est vniuersitas huius infirmitatis. auaricia enim non
paret seni nec iuueni. ymmo secundum verbum prophete. a maiore
usque ad minores omnes auaricie student. **V**ix est puer sep-
tennis quin cupidus sit. et furem denarios matri sue. **D**e
peccato luxurie expectant pueri duodecimū annum vel xiiii.

Item peccatus luxurie senio senescit aliquibus. Sed de auaricia dicit auctoritas qd cum cetera vicia in senibus senescant sola auaricia non senescit. Sapiens. Cum senes ad omnia alia rectius ceteris sapiant ad solam auariciam desipiunt. Seneca. Monstro similis est semilis auaricia. Quod enim stultius est qm via deficiente viaticum augere. Auaricia etiam non parcit infirmis nec sanis. peccatum luxurie ad modicam infirmitatez corpalem fugit. Infirmitas enim grauius sobriaz reddit animaz. vt legit in ecclesiastico. sed auaricia tunc interdum auget. amat enim tunc auarus amplius suas diuicias quas iam habet quia laborare non potest in acquisitione aliarum diuiciarum. Auaricia etiam non parcit nec literatis nec pdeotis. multi sunt viri litterati qui fornicari dedignarentur qui tamen valde auari sunt. Quintus per quod potest ostendi grauitas huius infirmitatis est hoc. qd celestis medicus primo volens occurrere huic infirmitati quasi periculosiori. primum consilium dedit contra eam. Math. v. dicens. Beati paupes spiritu re. Sextus est hoc qd quasi ad mortem iudicauit eam tantus medicus. math. xix. dicens Amen dico vobis quia diues difficile intrabit in regnum celorum. Et post. Facilius est camelum intrare per foramen acus re. Non dixit hoc de peccato carnis immo dixit meretrices et publicani pcedent vos in regnum dei. Septimum est hoc qd ista infirmitas abstulit finaliter tanto medico vnum de illis quos ipse acceperat in cura scilicet iudam hoc non fecit ambicio vel aliud peccatum. licet de ambitione pluries sint temptati apoli. Octauum est hoc qd auaricia irritauit celestem medicum et ad vltimum ipsum interfecit. De primo hemus luce. xv. Audiebant hec verba pharisei qui erant auari et irridebant eum. Aliud manifestum est. quia auaricia iude et sacerdotum interfecit eum. Nonum est hoc qd celestis medicus contra hanc infirmitatem tantam purgationem indixit dicens luce. xiiij. Omnis ex vobis qui non renunciauerit omnibus que possidet non potest meus esse

discipul⁹. Contra gulam non tantu⁹ dixit sed solum animo
 nunc ne corda discipulo⁹ grauarent⁹ crapula et ebrietate.
Decimū est hoc q^d ecclesia in principio contra hanc infirmi
 tatem ita stricta⁹ dietam obseruari voluit. vt nullus h^{ab}eret
 aliq^{uod} ppriū. **U**ndecimū est hoc q^d multi hac infirmitate labo
 rant qui nesciūt se illa laborare. et ideo non querūt samita
 tem **S**eneca. **I**nciū salutis est agnitio peccati **I**deo sene
 ca **N**emo auarū intelligit. nemo cupidus **I**deo cum difficul
 tate ad samitate⁹ peruemim⁹. quia nos egrotare nescimus
Duodecimū est varietas infirmitatū que infirmitate⁹ aua
 ricie sequunt⁹ de quib⁹ septem ponem⁹. quarū prima est ce
 citas. que est figurata **I**ohis. ix. **P**er cecitate⁹ illius ceci
 nati **U**nde domi⁹ volens illuminare eum limiuit oculos ei⁹
 luto. insinuans esse causā cecitatis illius luctum tpalium
 isto⁹. **D**e hac cecitate legit⁹ simili **T**hobie. ij. **U**bi habet⁹
 q^d thobias fuit cecus⁹ sterco⁹ calidis yrundinū que su
 per oculos eius ceciderūt. yruno garrula et depicta signi
 ficat felicitate⁹ hui⁹ mundi. que est quada⁹ pulcritudine
 depicta et tumultuosa. que calida sterco⁹ picit super ocu
 los cordis idest tēporalia ista que exurūt corda hominū
Gen. xx. legitur q^d abymelech rex gerare dedit **S**are
 mille argēteos in velamen oculo⁹ suoz. et super illud ps.
Mane astabo tibi et videbo. dicit glo. deus non videt qui
 temporalibus adheret. **S**ecūda infirmitas est febris que fi
 gurata pōt esse per febre⁹ a qua domi⁹ curauit filium re
 guli. de qua legit⁹ iohis. iij. auarus febrilem distemperan
 ciam patit⁹ cui⁹ tremore⁹ habet cum trepidat vbi trepu
 tandus non esset **S**eneca de ipso. videt regem et estimat
 predone⁹. videt paupereū et estimat furem. **A**d tremore⁹
 hui⁹ febris pertinet q^d legit⁹ **J**ob. xv. **S**onit⁹ terroris
 semper in aurib⁹ eius et cum sit pax sp^{iritu} insidias suspicāt⁹
Et in ps. **P**osuiisti firmamentū eius formidīnē. **E**t ysa.
 xxij. **F**ormido et fouee et laqueus super te. qui habitato⁹
 es terre. **H**abitato⁹ terre est auarus qui est quasi talpa

estuat autem avarus ex febre ista. cum irascitur ex amissione
 diuiciarum suarum. Tercia infirmitas est manus ariditas. de
 qua legitur **Matth. xij.** **Extende manum tuam.** ait dominus
 habenti manum aridam et extendit. et restituta est sanitati
 sicut altera. manum aridam habet avarus. dum per largitio-
 nem elemosinarum non valent eam pauperi extendere. Quarta
 infirmitas est illa. a qua quis dicitur lunaticus. de qua
 legitur **Matth. xvij.** **Domine miserere filio meo quia lunati-**
cus est. et male patitur et sepe cadit in ignem. et crebro in
 aquam. avarus sepe cadit in ignem ire et crebro in aquam
 voluptatis. **Potest autem vocari lunaticus quia regitur secundum sa-**
pienciam huius mundi que per lumen lune intelligitur que lu-
cet de nocte. sapientia huius mundi solum lucet de nocte presen-
 tis vite. cum post presentem vitam illuxerit sol iusticie. bene
 apparebit quod sapientia huius mundi stulticia sit. Quinta infir-
 mitas est inclinatio ad terram de qua luce. **xiiij.** **Et ecce mu-**
lier que habebat spiritum infirmitatis annis. xvij. et erat incli-
 nata nec poterat sursum respicere secundum sacros expositores.
 ista infirmitas est amor diuiciarum que homines bestiarum reddidit
 interius. ut ad terram respiciat. qui ad celos respicere de-
 buerunt. **Vnde dicitur. Oculos suos statuerunt declinare in terram**
Domini. **Quid indecentius quam curvum recto corpore gerere animam.**
Idem Indigne corpus humanum inhabitat brutis et bestia-
lis spiritus. Sexta infirmitas est respirandi difficultas.
 usque ad suffocationem. **Vnde Matth. xij.** **Sollicitudo seculi**
istius et fallacia diuiciarum suffocat verbum vbi dicitur glo.
Sollicitudo huius seculi dum bonum ad eorum intrare non sinit
quasi aditus vitalis flatus claudit. Septima infirmitas
 est ydropisis. de qua luc. **xij.** **Ecce quidam homo ydropi-**
cus erat ante illum et assimilatus autem avarus ydropico in
inflatione et fetido anhelitu et siti insatiabili. Inflationem
 possumus referre ad superbiam que comitatur diuicias. **Vnde**
super illud. j. ad thym. **Diuitibus huius seculi precipere non**
sublime sapere dicitur glo. augustini Vermis diuitum superbia

est vel istam inflationem possumus referre ad ventris in-
 glumem. que interdū diuicias comitat. Illi em̄ cui suffi-
 ciebat vnū ferculū cum paup̄tate non sufficiūt tria cum di-
 ues fact⁹ est. Et tōzē vero anhelit⁹ referre possum⁹ ad oſi-
 lia corrupta que dant auari familiarib⁹ suis. De ſiti vero
 auari planū est q̄ est insaciabilis. Vnde p̄. xxx. Sanguis-
 ge due filie sunt dicētis. Affer affer. Sanguisuga dyabol⁹
 est sanguinez peccati semp̄ suggōs et ſiciens ip̄e dum in hu-
 militate māsit fuit angel⁹. ſupbia vero fecit eum ſanguis-
 gam. Ipsi⁹ vero due sunt filie. auaricia ⁊ luxuria dicētis.
 ſemper affer affer. Ad eandēz insaciabilitē p̄tinet q̄ legi-
 tur eccl̄. iij. Auar⁹ nūq̄ implebit⁹ pecunia. Poſſūt autem
 aſſignari octo cauſe hui⁹ insacietatis. Prima est anime ca-
 pacitas quia ſm̄ ſanctos animaz dei capacem nichil minus
 deo implere pōt. Vnde cum orbis terraz ſit ante deum q̄ſi
 gutta roſis ante lucam. vt legit⁹ ſapie. xi. non ſufficit im-
 plere cor homis illi⁹. Secūda cauſa est quia cupiditas est
 infinita. pecunia vero quantūcumq̄ magna ſit. est finita.
 Seneca. Naturalia deſideria finita ſūt ex ſancta opinione
 naſcētia. innaturalia vero vbi deſināt non habēt. Cupidita-
 tem infinitaz dicim⁹ quia nullo fine meſurat⁹ vel fine tali
 meſurat⁹ qui in p̄ſenti non optinet⁹ nullo fine meſurat⁹ in
 eo qui ſolum vult habere diuicias vt hēat fine qui in p̄ſenti
 non optinet⁹ meſurat⁹ in eo qui ideo vult eas habere vt
 per eas gratiaz et gloriā huius mundi ſibi acquirat. vel
 qui tantū de pecunia vult habere. vt neceſſitati que poſſit
 ſibi accidere ſufficiat. Null⁹ em̄ vnq̄m in mūdo iſto habuit
 gratiam ⁊ glām apud omnes etiā ipſe filius dei ymmo alij
 dicebant de ipſo bon⁹ est alij dicebāt non ſed ſeducit eur-
 bas. Neceſſitati autēz que pōt accidere non ſufficerēt que
 ſunt ſed neceſſaria eſſēt que poſſūt eſſe. Sed qui meſu-
 raret deſideriuz ſuuz neceſſitati p̄ſenti pauca ſufficerēt. Sic
 meſurant alia et ideo pauca eis ſufficiūt. Seneca. An̄ bo-
 nihil deest. feris in alimentuz ſollicitudo ſua ſufficit. Sic

docet apostolus vt nos desideria nostra mensuremus .ij. ad
 thym. vj. **H**abentes alimenta &c. Cum pecunia quacumque
 sit finita cupiditas infinita . non potest pecunia via alia ad-
 equari ei . nisi cupiditas finiat et sic diminuat . Unde non
 est alia via cupido pueniendi ad facietatez . nisi rescindendo
 desideriu suum **U**nd **S**eneca . Si vis te diuites facere non
 pecunie est adiciendus . sed cupiditati detrahendus . Tercia
 causa quare auari desideriu non faciat est hoc . qd qsi pars
 cibi appositu semp venter efficit **V**erbi gratia . Auarus si ha-
 bet nouum frumentu statim odit nouum horreu si habet
 nouam vineaz condit nouum doliu . et tantum facit vt cui
 prius deeat horreu vel doliu . modus desit vinu vel fru-
 mentum . Quarta causa est hec qd bona que auarus acquirat
 aliquid vacuu secum afferunt . sicut eni homo habet aliquem
 defectu sic et alie creature . Unde cum auro et argento ve-
 nit defectus clauis et sere . Vineam habet defectu cellarij do-
 lioz et alioz multoz que secuz affert . venit eni plura ex-
 pendendi cum diuicijs . unde eccl. v . Vbi multe opes . et
 multi qui comedunt eas et sic vix est p multis illos indigere qd
 per multa possidet . vt dicit boecius . et sicut dicit seneca .
 altera cupiditatu ex fine altera trahit **I**dem . Congregat
 quicquid multi diuites possident . ex hijs maiora cupere discas
Et super illud . j . ad thym . vi . qua quidem appetentes errauerunt .
 a fide dicit glo . Qui pecuniaz appetit capere cupit
 Qui vult sitim cupiditatis sue diuicijs se dare similis est
 illi qui vult sitim corpalem extinguere salsam aquaz bibendo
 aqua salia ex eo qd aqua nata est sitim extinguere . et eo qd sal-
 sa nata est eam puocare . Sic diuicie in quantu aliquem
 defectu suppleat sitim sedant inquantu vero multos defectus
 secum afferunt sitim puocant . Quinta causa est hec qd cupi-
 ditas est quasi ignis . vnde eccl. xxiiij . Anima calida quasi
 ignis ardens et pu . xxx . Ignis nunquam dicit sufficit Ignis
 vero non extinguitur ex appositione lignorum siccoz .
 sed augetur im eni ligna silue exardescet ignis . vt dicit in

90
ecclesiastico. sic nec cupiditas extinguitur ex appositione di-
uiciarum sed augetur. Crescit enim amor nummi quantum ipsa pecu-
nia crescit quia pecunia non ponitur ubi sitis auari est. Unde
sicut vinum in dolio non sedat sitim corporalem. sic nec pecunia
in archa vel bursa sedat sitim auaricie. Insanis auare.
qui pecuniam ponit in bursa vel archa non enim est ibi sitis.
Sexta est hec. quod pecunia res est corporalis. anima vero res
spiritualis. Res vero spiritualis corporali non potest impleri nec
economis. ubi gratia. Sicut archa sapientia non potest impleri. ita
nec anima pecunia. Septima causa est vanitas pecunie. unde
dauid ut quod diligitis vanitates. et sicut plenum vino adhuc
vacuum reputatur. ut archa plena aere vacua reputatur. nec
propter pleitudinem quam habet minus capax est alterius rei
sic anima auari quod tumensque habeat de diuiciis adhuc vacua est.
unde verum est quod dicit beata virgo diuites dimisit inanes. Ad
hoc pertinet quod dicit beatus non plus faciabitur cor hominis auro quam
corpus auro et in ecclesiastico. Quasi qui apprehendit umbram et
sequitur ventum sic qui attendit ad vana mendacia. et ieremias. in
aspexi terram et ecce vacua erat et nichil. Non solum autem
inanis et vacuus est omnis auarus immo et pauper. Unde tullius.
Si propter auaritatem pecunie cotidie decipis postis eripis
sunt nec hec signa habundantis an egentis. animus humanus
non archa diues appellari solet. quoniam illa plena sit. cum
inanimem te videbo. diuitem non reputabo et subiungit. Con-
tentum suis rebus esse. sunt maxime et certissime diuicie.
quasi diues potest auarus esse. sed vere diues nunquam erit. unde per
xiii. Est quasi diues cum nichil habeat et est quasi pauper. cuius
in multis diuiciis sit. Auarus in veritate nichil habet. eorum
que habere videtur unde ieremias in magno prologo biblie antiqua
dictum est. Avaro deest tam quod habet quam quod non
habet. credenti totus mundus diuiciarum est. infidelis autem
etiam obolo indiget quod exponit beatus dicens. fidei totus mun-
dus diuiciarum est. quia tam aduersa quam ad prospera ipsi equae
seruiunt ei. et cooperantur in bonum et subiungit. auarus esurit

terrena vt mendicis. fidelis contempt vt dominus poeta
Semper auarus eget. nocet emptā dolore voluptas. Da
uid diuites eguerunt et esurierunt

Ad auaricia sit misera seruitus **Quintum capitulum.**

Quinto facit ad detestacionem auaricie misera ser-
uitus. in qua auaricia ponit. auar? enim seruus est
diuiciar. **V**nde dauid **N**ichil inuenerunt viri diu-
claz in manib? suis ordo agruus esset. vt diuicie viroz
essent non viri diuiciar. **S**ed auaricia hanc peruersitatez
facit vt viri sint diuiciar. dicitur autem auarus diuiciar.
quia non est possessor eaz sed tantum custos. et non tantum
non possidet. ymo etiam possidet ab eis q? auarus sit custos
diuiciar dicit glosa super illud luce. xvi. non potestis deo
seruire et mamone. hijs verbis seruit diuicijs qui custodie
vt seruus. sed qui seruitutis excussit iugum distribuit vt
dominus **Ad** autem auar? diuicias non possideat dicit se-
neca hijs verbis. pecuniaz magnam habet aliquis si auar?
est non h?et. si pdigus est non h?bit **S**ignu aut manifestu
q? auar? non sit possessor diuiciar est hoc. q? non pot? inde
facere q? vult vel q? bonum iudicat. ymo domia auaricia be-
ne phibet ei vnde eccl. vi. **E**st aliud malum qd vidi sub
sole qd est frequens apud homies. **V**ir cui deus dedit di-
uicias et honorez et substantiaz et nichil deest anime sue ex
omibus que desiderat. **N**ec tribuit ei deus potestatem. vt
comedat ex eo. sed homo extrane? deuorabit illud. hec va-
ntas et magna miseria est **E**t seneca **N**on sit tibi auaricia
que quicq? omnib? abstulerit sibi ipsi neget **E**t bn. super
cantica. **Q**uerit a quouis eoz qui insaciabili corde lucris
temporalib? imbian. quid sciant de illis qui sua vendentes
et paupib? erogantes regnu celoz p? terrena substantia
mercant? sapienter ne agant resp?debit p?cul dubio sapien-
ter **Q**uere itez sibi. cur q? approbat. non facit. non p?ssuz
inquit. quare. pfecto. quia domia auaricia non permittit
Non habz auar? ea que habere videt? nisi eo modo loquedi

92
quo quis compedes habet quibus compeditus est. que po-
tius dominantur ei quam seruiant. Ad autem auarum possideat
a diuicijs ostendit sydomus dicens. Res tuas si mediocriter
colas possides si nimius possideris hoc etiam potest probari. Pri-
mo per hoc quod obedit eis auarum sicut patet ostensum est. ex
illo verbo ecclesiastici. x. pecunie obediunt omnia. Secundo ex hoc quod
conformat se auarus burse sue sicut ancilla domine Bernhartus
super cantica loquens ad auarum facis te pecunie tue non do-
minum sed seruum custodem non possessorem. Denique con-
formaris crumene tue tanquam seruus domine sue. ut quomodo ille
necessario gaudet illi gaudenti et condolere dolenti. tu quomodo
crescente marsupio tuo crescis piter et animo et decrescen-
te pariter decrescis. Nam contraheris tristitia cum illud ex
manibus et solueris leticia aut certe inflaris supbia cum illud
implet. Tertio ostendit quod diuicie possideant auarum. ex
hoc quod ita impediunt eorum quod in nulla necessitate potest se habere
si infirmus fuerit ad mortem. non potest se habere per horam
ad audiendum consilium medici ut scilicet audiat sermonem. si
sententiam mortis cognouerit latam contra se non poterit
se habere ut iudicem pro vita sua oret. Augustinus. Venditis re-
bus nostris nullum maius eorum recipimus precium quam nos ipsos
Simpliciter enim talibus nostris non eramus. Seneca gratuita
nobis videntur que carissime obstant ex hoc potest apparere stu-
por noster. quia ea sola putamus emi. pro quibus pecuniam
damus vel soluimus. ea gratuita vocamus pro quibus nos ipsos
impendimus. Idem Nichil est cuius se vilius. Idem Nostri
essemus si nostra non essent. Rone bene se amisit diues auarum.
qui in summa necessitate non se habere infirmus etiam ad
mortem ut supra dictum est si maledictus est qui partem suam
deteriorem facit. qui dicitur ille qui omnia se reddit expertem
id est sine parte sicut dicit Bernardus. Sex sunt que faciunt ad mise-
riam illius seruitutis in qua ponit auaricia. Primum est
hoc quod ista seruitus est spiritualis multo enim indignius est mente
seruire quam corpore ut dicit sapiens et bernhartus. an non seruus

si quis quis dicitur

eui dominat' peccatum . et maxime nisi tu forte indignus
iudices hoïem tibi qm̄ vicium dñari . Sedm̄ est vilitas rei
eius? seruus est . rei em̄ contemptibilis et ab omib? delectabi
lis seruus est scilicet terre Tercium est hoc qd̄ ipse seru? est
cuiusdam dñe . que vellet qd̄ ipse nunq̄ comederet vel bibe
ret . ista dña est auaricia . Quartum est hoc . qd̄ dña ista eos
qui sibi seruerunt per totam vitam suam nudos transmittit
in camisa . nec aliam mercedem dat eis . Unde ps̄ . Dormie
runt somnum suum . et nihil inuenerunt omēs viri diuicia
rum in manib? suis Item simul insipiens et stultus pibūt
et relinquent alienis diuicias suas Item ne timueris cum
diues factus fuerit homo etc̄ . ecci . xiiii . Qui congregat
ex animo suo iniuste alijs congregat et in bonis illius ali?
luxuriabit . et Job . i . Nudus egressus sum ex utero ma
tris mee . et nud? reuertar illuc . et . xxvii . Diues cum dor
mierit . nichil secum affert . i . ad thymo . vi . Nichil intuli
mus in hunc mundum . haud dubium quia nec auferre qd̄
possumus . Quintum est hoc . qd̄ dña ista inhonestissima pre
cipit furta . rapinas per uicia . pdiciones . homicidia . ymo
etiam dicitia . hoc precepit p̄ncipibus sacerdotum . vt fi
lium dei occiderent . Sextum est hoc . qd̄ graua precipit .
Unde Gere . xvi . seruetis dijs alienis . qui non dabūt vo
bis requiē die ac nocte . ysa . xx . Madaz egiptū in manib?
dñoz crudeliū . et vt breuē dicam . auaricia seruus suis ex
hibet torturā et opedes ⁊ occupatōes gues ⁊ viles . que
seruus maluiolis solent exhiberi . ecclesiastici . xxxiiij . Ser
uo maluiolo tortura et opedes . pone illum in operatōez ne
vacet . Gregorius . ad cōpedes onerat . quicq̄ homo pre
ter necessaria curat . Auaricia seruos suos excecāt . et ad
molam id est volubilitatem terrenorum istorum molere fa
cit . qd̄ significatuz est . Iudicum . xvii . in sampsonē . quē
excecātum phylistei molere fecerunt . Auaricia etiaz fa
cit manus auarorum in ecphimo seruire . terra enim onera
ri . vadunt per solitudinem . Ipsa etiam facit eos fodere

g

19 201

94
non solum possessio ymo etiam corde. Unde et talpis assimi-
lantur. Ad miseriam etiam virtutis auaricie facit hoc. quod auarus
est seruus omnium illorum. qui diuitias possunt ei offerre. vel au-
ferre vel seruare. Sen. min. quod seruus est qui suos timet.
Ad auaricia sit efficacis machinamentum dyaboli. vi. Cap.
Sexto facit ad detestatorem auaricie hoc. quod dyabolus
non habet machinamentum efficacis ad capiendum
vel detinendum vel submergendum. quoniam sit auaricia
contra eam quasi nullus castrorum potest tenere se. Quatuor sunt
que ad fortitudinem castrorum solent facere scilicet fossati mag-
nitudine loci. altitudo murorum. et aque habundancia castrorum em-
gens. Contra primum oportet auaricia aggerem. et fossa-
tam paupertatis. replet. Unde ei bene ouenit. quod legitur
Abac. j. Super omnem munitiorem ridebit oportebit ag-
gerem. et capiet eam. Contra altitudinem vero loci. aggre-
gat molem terre castro altiozem. procurat enim quando videt
castrorum aliquid in eminentia vite. ut tot temporalia habeat quod
altiora sunt quamdam ipsius spiritualibus. tunc temporalia quamdam
altiora sunt. quam spiritualibus proponunt. quando etiam in electio-
ne platiorum. maior habet respectum ad illa. et magis occupantur
plati circa ea postquam electi sunt. Contra habundancias vero
aque lacrimarum et sapientie salutaris. auaricia obstruit terre
meatus aque dum adeo impedit spirituales viros terreno-
rum sollicitudine. quod non possunt cogitare nec peccata sua
nec alias causas flendi. ut exitus aquarum deducant oculi
eorum. et hoc est quod legitur chaym interfecisse abel. chaym in-
terpretatur possessio. abel luctus. tunc chaym abel interfecit.
cum sollicitudo terrenarum possessionum luctum claustralium impe-
dit. Idem etiam impedit ne aqua gratie vel sapientie salutaris.
ad claustrales fluat. Ad quod potest primere. quod legitur Iudith
vij. quod cum holofernes obsidisset betuliam. fecit incidere aque
ductum. Mura vero castrorum subfodit auaricia cum de muneribus
prelatum ecclesie corrumpit. Unde gen. penultimo. Si-
meon et leui fratres. vasa iniquitatis bellacia. et quibus daz

interpositis. subiungitur. in furore suo occiderunt virum
 et in voluntate sua suffoderunt eum. **S**imeon interpreta-
 tur exaudibilis leui assumptus. **U**nde bene tenent hii duo
 figuram eorum qui munera largiuntur. **I**lli enim exaudiunt in
 precibus suis. et assumunt ad dignitates. **I**sti occidunt
 prelatum ecclesie qui vir deberet esse. et suffodunt eum.
 corumpendo illum qui resistere deberet male ingrediens
 in ecclesiam dei. **N**ullum etiam vicium est cuius laquei sint po-
 tentiores ad capiendum quam auaricia quod ideo est. quia auari-
 cia habet laqueos valde absconditos et diuersos et fere ubique
 positos. **D**e absconditione sequitur **J**ob. xiiii. Abscondita est
 in terra pedica eius. **E**t dauid. **N**arrauerunt ut absconderent
 laqueos. dixerunt. quis videbit eos. absconditi vero
 possunt dici tribus modis. primo quod adeo subtiles sunt. quod pe-
 rici magistri non vident eos. ut patet in subtilibus laqueis
 usure et symonie. de quibus etiam summi magistri dubitant.
Secundo quia velati sunt necessitati naturali. **N**ecessarius est
 enim aliqua habere ad sustentationem vite. **U**nde gregorius
 primo dyabolus sollicitat hominem. ut querat necessaria
 quando vero est in opere. ut gratia superflua et ex hoc accidit
 quod dyabolus temptat eos de auaricia. quos non auderet temp-
 tare de luxuria. quia non audirent illum. quia nichil boni
 est ibi. **T**ertio vero quia sunt velati spirituali utilitate. **Q**ui enim
 habet diuitias potest peccata sua elemosinis redimere. et
 multa alia bona facere. **A**d quod referunt auari illud ecclesiasticus
 vii. **V**tilior est sapientia cum diuitiis non attendentes quam val-
 de magnas oporteret esse sapientiam. que cum diuitiis dura-
 ret diu. cum sapientia salomons cum eis durare non potuerit.
Quod autem laquei auaricie multi sint et ubique positi. patet per hoc
 quod legitur sapientia xiiii. quod creature dei in oculum facte sunt. et in
 temptationem anime hominis et in mulpulam pedibus insipientis
 eius in quacumque creatura. **S**i demerabili quibus videmus habere auari-
 cia laqueum suum. **N**on difficile est laqueos auaricie euadere. ei
 qui corde in terra habitat. **I**dem bene dicitur. **P**salmus. xxiiii. **L**aqueus

super te qui habitator es terre Et .j. ad thym. v. Qui
 luc diuites fieri incidunt in teptatoez et in laqueu dyaboli
 Et nota q auaricia vit' muscula ad capiendum incautos
 in qua p aslere retmēte. est tota dom' vna. et qnqz episco
 pacus vn' et qnqz regnum. vt qndo aliquis talia iniuste
 possidet. De hac muscula loquit' aug' dicēs auaro. pda
 cūmus rapere est in muscula. tenes alienum et teneris a
 dyabolo et vix tales saluant' cum valde difficile sit ea relin
 quere que iniuste possident. Nullum em viciū est qd for
 tuis hoīem teneat cui rei potest triplex causa assignari.
 Prima est soliditas rei cui ligatus est. possessio enim sua
 plus durat q' ipse. et ideo non soluit' a vicio auaricie dum
 viuūt. Secda causa est quia plurib' stipitib' ligatus est.
 quot possessiones amat tot stipitib' ligatus est et multi
 plici fumeulo. quia non solum amore pprio. ymmo amore
 filioz. Vñ cum in morte desinit amare ea sibi. amat adhuc
 filijs suis. Potēs etiā ē auaricia ad submergend' hoīez in p
 fundū inferni. Vñ sup illud deutro. xvij. Nō hēbit rex ar
 gēti et auri in mensa pondera. dicit interli. In infernū mer
 gentia. et .j. ad thymo. v. loquēs apl' us de diuitiuz deside
 rijs dicit. que mergūt hoīem in interituz et perditōnem
 Et aug' amas seculū absorbebit te. amatores em suos vo
 tare nouit non portare. Nec mix si auari demergunt'. euz
 ligatum hēant ad collum per amozes non molam asinariam
 ymo domū vel rem pōderosiozes et sine improfundū maris.
 Qd auaricia sit valde exosus iniuriosa et nociua vij. Cap.
Sepimo facit ad detestatoez auaricie hic. q' ipa est
 deo valde exosa. pxio valde iniuriosa. et ppo sub
 iecto valde nociua. Primū pōt ostendi ex testimo
 nijs sacre scripture. que dicūt dñm odire auaros. vel iratū
 esse eis. quale est illud. odisti obseruantes vanitates sup
 uacue. Vanitates obseruant. qui in diuicijs sperant. et
 sicut tangitur in glosa. superuacue sperat. qui sperat in
 diuicijs. quia cum in eis sperat. aut ipē expirat. et ea hic

277
dimitte aut euz vult omnia puenit et ipse in spe sua deficie
Ad idem facit illud **Iac.** .iij. amicus huius mundi inimi-
cus dei constituit. et illud .j. **Iohis.** .ij. Si quis diligit mu-
dum non est caritas pris in eo. et illud inimici eius terraz
lingent **I**n quo verbo q̄druplex stulticia auaroz insinuat
Prima est quia rem immundaz corde lingunt qm̄ carnis lingua
erubescunt lingere scilicet terraz. **S**ecunda est qz cum diuicie
sp̄me vident a dño. **M**ath. xij. qui vixime res scit appel-
lare. eum diuicias terrenas lingunt solaciū in eis querendo
quasi mel super sp̄mas lingunt. **A**d diuicie sp̄me sint. dicit
ḡg. super illud. **J**ob. xxx. esse subsentibus delicias repu-
tabant. hīs v̄bis p̄fecto sp̄me sunt. quia cogitatōnuz su-
az aculeis mentem pūgunt. **T**ercia stulticia est hęc. quia
fonte dulcedimis et solacij neglecto guttas solacij in ter-
renis diuiciis querunt. **Q**uarta stulticia est. qz lingendo
ad facietatem se posse puenire credunt. **A**d vero dñs iras-
tus sit auaris. patet. .j. ex illo verbo zacharie. .j. **I**ra mag-
na irascor ego sup cōs gentes opulētas **S**ecundo ex illo v̄bo
ysa. lvij. p̄pter iniquitates auaricie eius iratus sum et per-
cussi eum **T**ertio ex illo v̄bo osee. xij. ad iracundiam puo-
cauit me effraym. effraym id est fructificans ⁊ diues est
Quarto ex illo verbo qd̄ dicit **Iac.** .v. **A**uaris diuitibus.
thezaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. vbi dicit glo
Nescis miser euz thezauro p̄cūie. thezaurz ire p̄iter eum la-
ri **S**ignū etiaz qz auar⁹ sit deo exosus p̄t hic esse qz deus
non vult eum noiare. **V**nd̄ luc. xvj. **N**on noiat diues. la-
zar⁹ vero nomaint et hęc p̄t esse causa qz diuites v̄caue-
runt nomia sua. in terris suis. **V**nd̄ dñs non vult memoz
esse nomini eoz per labia sua. quia nomina eoz fuerunt in
ore ioculatoz et alioz hominum carnalium. qui quasi por-
ci sunt **V**n̄ sic aliqs non ponēt libenē in ore suo pomū qz in
ore porci fuisse sic de⁹ noia taliū in ore suo non vult habere
Potest autē assignari q̄druplex ratio in imiciiaz que sūt
dei ad auariciaz **P**rima est hęc qz auaricia miam fugat. **V**n̄

90
sicut misericordia deo specialiter placet. Juxta illud osee misericordiam volo et non sacrificium sic auaricia displicet ei. Secunda haec est quod auaricia vilipendit multum deum. Illud enim quod libenter faceret pro obolo non vult facere cum dicitur ei quod hoc faciat pro deo. Tercia est haec quod creaturam ab omnibus deulcabilem deificat non sine magna contumelia dei. Ad augmentum vero contumelie dei non solum unum deum sibi facit sed tot quot possessiones habet. Unde osee .x. israhel secundum multitudinem fructuum sui multiplicauit altaria sibi. Juxta ubertatem terre sue exuberant simulacris. Ad cumulum etiam contumelie facit quod de bonis a deo sibi collatis hanc contumeliam illi faciunt. Unde osee .ij. Ego dedi ei frumentum vinum et oleum et argentum multiplicatum eis et aux que fecerunt baal. In hoc autem deterior est haec ydolatria gentium quia simulachra gentium os habent et cetera membra ad similitudinem hominum sed auaricia deificat informem materiam scilicet argentum et aux. Quarta causa est haec quod auarus diues quique rusticitates facit deo seu pietates quas nulli homini faceret. Prima est quia eius beneficium deat acceptores reddere merito benefactoris sui. auarus tamen inde deus magis oblitiscitur. Unde osee .xiiij. Adimpleti sunt et saturati sunt et eleuauerunt eorum suum et obliui sunt mei. et ysa .liij. Viam manus tue inuicisti propterea deus non rogasti. Gregorius qui felicitatem querit in terris inuenit datorem qui eam esse uide non requirit. Deum .lx. succedentibus prosperis propositis pernicernarum oblitus est interpretis sui. Secunda rusticitas est quod de bonis sibi collatis gratias non agit nec propterea eum magis diligit immo minus quam nulli homini faceret. Unde Iere .v. Ibo ad optimates et sequitur quibusdam interpositis ecce magis hi simul fregerunt iuga ruperunt uincula. Tercia rusticitas est quia cum beneficium debeat esse quoddam frenum retinens susceptorem beneficij ab iniuria largitoris iuxta illud ysa. laude mea infrenabo te ne intereas auarus tamen non timet deum offendere licet tot beneficia

ab eo suscepit nec timet beneficia suscipe licet tñ eum offen-
 derit in quo etiaz cauent sibi ipsi latrones. Quarta rustici-
 tas est hec. q̄ quāto maiorem terram a deo tenet. tanto
 ad minus seruiciū teneri se credit diuites omīno nichil
 volunt facere de seruitio dei. Quinta rusticitas est. quia
 cum teneant bona domini in manibus suis. et dominus inde
 petit in pauperibus. ipsi nolunt dare vel comodare etiam
 ad centuplum vsuram q̄ facerent vni iudeo vel sarraceno.
 Vnde aug⁹ ad auar⁹ dicit tibi xp̄s Da mihi ex eo q̄ dedi
 tibi. de meo q̄ro et mihi non donas. Da mihi et reddo. Ha-
 buisti me largitorem facito me debitorem habeam te fene-
 ratorem. pauca mihi das plura reddas tēporalia mihi das
 eterna restitua. Idez prebe tectū ⁊ accipe celuz Dñ. Quid
 infame est q̄ cunctant relinquare simpla pro centuplis.
 Vbi est cupid⁹ vbi ambitōsus vbi d̄quisitor hui⁹ seculi.
 Due mala facit auarus pximo.

Q Equit⁹ de malis que facit auaricia pximo que mul-
 ta sunt. Ex hac em̄ sequunt⁹ bella et lites. Vñ Jac-
 q̄nto. vñd in vobis bella ⁊ lites nisi ex d̄cupiscenz
 eius vris. Seneca q̄rissime vuerēt hoies si hec duo pro-
 mia de medio tollerent⁹ meū ⁊ tuū. Ex hac etiaz sequunt⁹ ho-
 micidia. Vnde ebyam qui interpretat⁹ possessio. legit⁹ fr̄ez
 suū abel occidisse. Et in ps̄. j. Fili mi si te laetauerit pctō
 res non acq̄scas eis. Si dixerint vni nobiscū infidiamur
 sāguini et post subiūgit⁹ causa motiua. omēm sbam p̄ciosaz
 repiem⁹ implebim⁹ domus n̄ras spolijs ⁊c. Ex hac etiam
 sequit⁹ rapina. Vnde eccl̄. xij. Venatō leomis onager in
 heremo. sic pascua diuitū sunt paupes auar⁹ nulli fidem
 eustodit nec deo nec homi deo nō ipius em̄ est vox illa. luc̄
 xx. ecce heres vite occidam⁹ eū ut n̄ra fiat hēditas hoī nō
 fili⁹ em̄ auar⁹ mortē p̄ris exoptat ⁊ m̄r filiā vedit iugula-
 torib⁹ ifernalib⁹. Ex hac etiaz accidit q̄ fili⁹ volūt p̄ci⁹
 pntes oburi et̄nalr q̄ hēditatē sibi minū h̄ fac̄ vt ebuna-
 lia velud tabne sint in qb⁹ sāguis innocentū vnal⁹ offert⁹.

Hec mendacia vel perueria nō timer. pupillos et viduas
 exheredat hęc paupes otēpnit ⁊ irridet. Vnd iob. xij.
 Deridet iusti simplicitas. lampas otēpta apud cogitatio
 nes diuitū parata ad temp⁹ statutū. et eccl̄. xij. sicut ab
 hominatō est supbo humilitas. sic execratō est diuiti pau
 per hic immisericors est pximo Vnd iob. xl. cor ei⁹ indu
 rabit⁹ quasi lapis cor diaboli est auarus. et luc. xij. habet⁹
 de lazaro petente elemosinā et nemo illi dabat. et notat⁹ ibi
 immisericordia diuitis epulonis et etiam familie illius et
 Amos. vi. Bibentes vinuz in phyalis et optimo vnguetō
 delibuti. nichil compaciebant⁹ super otēritōne ioseph.

De malis que facit auaricia pprio subiecto.

Sequit⁹ videre quō auaricia noceat pprio subiecto
 Notand⁹ ergo q⁹ auaricia reddit homiez stultum.
 Vnd luc. xij. Stulte hac nocte aniam tuam repetunt a te
 que aut⁹ passi etiaz cui⁹ erūt sic est qui sibi thesaurizat et
 non est in deuz diues. et supplet glosa sup illud sic est stul
 tus. Ad idem ptinet illud apli sapia hui⁹ mūdi stulticia
 est apud deum. Et pū. j. Vsq⁹ paruuli diligitis infanciaz
 et stulti que sibi noxia sunt cupient. Nec est stult⁹ auar⁹
 vnica stulticia sed mltiplici Non sol⁹ stult⁹ ymo insan⁹ est
 Insania vero diuitis auari potest mltipliciter ostēdi. Pri
 mo per hoc q⁹ occultos laqueos exquirat vt se strangulet.
 Vnd pū. xxvj. Cor iniquū exquirat mala Iniquus pōt in
 telligi auarus ppter illud verbum eccl̄. x. Nichil iniquius
 qm̄ amare pecuniam qui ad modū insani exquirat mala. sed
 laqueos occultos vsure ⁊ hynomie in quib⁹ se interficiat.
 Secdo pōt ostēdi ista insania per hoc. q⁹ voluntari⁹ vadit
 submergere se. Singulis diebus facit dietam vnā. in
 infernūz quīs adeo sapiēs est qui insanus reputari non po
 sse. si requisitus quo eat. respondeat vado me submerge
 re. hęc autem respondere potest. quicumq⁹ est in mortali
 peccato vadit enim submergere se in abyssuz infern. q⁹ est
 summa stulticia. sicut sapiencia sūma est in paradysum ire

Nā eccl̄s. vi. **Q**uī d hēt ampli⁹ stulto sapiēs et quīd paup
 nisi vt p̄gat illuc vbi est vita **T**ertō p hoc q̄ cum insipiens
 sit. insipiam suā non agnoscit. ymo sapientem se putat. q̄
 plus est q̄ stulticia q̄ insania **U**nde p̄. xxviii. **S**apiens
 sibi videt vir diues. pauper autē prudens scrutabit euz
 pauper iste xp̄us est. qui scrutabit eum qui sibi sapiens
 videt. ostendēs eum non fuisse sapientē **E**t p̄. xxij. **V**i
 disti hominem sibi sapientēz videri. magis illo spem hēbit
 stultus. in q̄ verbo innuit insipicētiorem esse ceteris illum
 qui se putat sapientem cum non sit. **Q**uarto ostendit in
 sania ista. per hoc q̄ avarus spūaliter interficit. omnes qui
 iuxta se sunt **S**i videres aliquē. qui clava accepta primo
 interficeret vxorem suam. deinde filios suos ⁊ filias. et to
 tam familiam et post sacerdotem ne p̄ peccato suo eum ex
 cōmunicaret nunq̄ eum insanum reputares **S**ic facit aua
 rus p̄cipue vsurari⁹. dum omēs tales facit cōmunicare pec
 cato suo corporaliter etiam p̄cutit diues vicinos suos.
 quandoq; enim diuicie sue eum faciunt insanire. **U**nde ala
 pa vna quandoq; constat ei centum libras. **U**nde eccl̄. xxj
 oburgatio et iniurie annihilabunt substantiam. et dom⁹
 que nimis locuples est. annihilabit superbia. **D**e hac p̄
 cussione loquit dominus. **M**ath. xxiiij. dicens. **S**i autēz
 dixerit malus ille seruis in corde suo. moram facit domin⁹
 meus et ceperit p̄cutere conseruos suos. **Q**uinto osten
 ditur insania ista. p hoc qd̄ ad districtissimuz iudices. cum
 re furtiua ire non timet dum viuim⁹ non cessamus ad iu
 dicem ire. et cottidie proximiores sumus. **S**exto ostendit
 insania ista per hoc. q̄ cum domus consciencie sue igne cupi
 ditatis succensa sit. ipse qui aquam gratie. ad ignem il
 lum infernalem extinguendum querere debuit. querit po
 eius quasi faculas ad incendendum domum suaz. quia que
 rit aurum et argentum ceteraq; concupiscibilia. que ignem
 cupiditatis incendunt.

De multiplici stulticia auari.

102
Equi t̄ de mltiplici stulticia auari Et est prima stul-
ticia ei q̄ se ceteris reb̄ min⁹ diligit q̄ p̄t̄ osten-
di. primo per hoc q̄ se malum et sua bona vult ha-
bere Vnde aug⁹ A deo cecitas mentis conualuit. adeo ab-
sorbuit hominem interi⁹. vt omnia velit p̄ter seipm̄ bona ha-
bere Et iter⁹ aug⁹ loquēs ad auarum. quid est q̄ te velis
malum habere. nihil om̄ino. non vxorez non filium. non ser-
uum non tunicam. postremo non caligaz. et tamen vis ha-
bere malam vitam. Rogo te p̄pone vitam tuam calige tue
Sec̄do p̄t̄ ostendi idem per hoc q̄ auarus de perditōne sui
non dolet de perditōne autez oboli doleret. singulis dieb⁹
foculares suos tergit. seipsū autem per annum in sordibus
relinquit. nec etiam tunc bene mū dat. Tertō potest idem
ostendi. per hoc q̄ de corde suo quasi clipeum rebus suis fa-
cit. vt cor suum incommoda rerum suaz p̄mo excipiat siliis
ciūdam stulto. qui habēs foculares nouos transiens p̄ spi-
nas se disalciam t̄. adeo enī amabāt foculares suos. q̄ po-
tius elegit focularib⁹ suis q̄ p̄p̄rijs pedib⁹ parcere. Sec̄-
cunda stulticia auari est q̄ sua negligit et de alienis sollici-
t⁹ est Vt dicit̄ vulgariter tot fu. auriū. tot erit auriū.
Quatuor autez sunt que possumus dicere nostra scilicet bo-
na interna. vnde seneca Sapiens intra se omne bonuz termi-
nabit. et dicit q̄ quidā patria capta vxore et liberis amis-
sis. cum ex incendio publico solus. et tamē beatus exiret.
interroganti victori. si quid p̄didiss̄. nihil inquit perdidī
bona mea mecum sunt. Ista bona interna negligit auar⁹.
p̄picit em̄ in vita intima sua vt legit̄ eccl̄. x. N̄m̄ est etiaz
temp⁹. Vnde seneca. Cetera a nobis aliena sunt. temp⁹
tantū n̄m̄ est. qd̄ autem temp⁹ quodaz speciali modo n̄m̄
sit. videt̄ p̄ hoc q̄ qui temp⁹ amittit seipm̄ amittit. Qui
medium vite sue amittit. se dimidium amittit. et qui to-
tum temp⁹ amittit. se totū amittit. Nostra etiam sunt
ea que paupib⁹ largimur. Vnde quidaz cum dñs ei⁹ vel-
let de bonis eius h̄re. et p̄cipiss̄ ei vt de bonis suis veritate

diceret ei. facta dputatōne sexcentoz aureoz quos pau
 peribus erogauerat. respondit q̄ nihil plus in mūdo habe
 bat preter centum aureos **C**um autē a circūstantib⁹ obi
 ceret ei q̄ falsum esset et dicerent. illa grangia tantū va
 let. et illa domus tantū et mlta alia. ille respōdit. illa non
 sunt mea sed dñi mei. quia quando voluerit accipiet tanq̄
 suum. sed illud q̄ dedi p̄ deo. per man⁹ pauper⁹ in salua cu
 stodia posui. ita q̄ null⁹ pōt michi illud auferre. **A**d qd̄
 pertinet q̄ legit̄ in ecclesiastico elemosina viri. quasi saccu
 lus cum ipso. **N**ostra etiā sunt bona eterna. vnde luc. xvi
Si in alieno fideles non fuistis q̄ v̄m est. quis dabit vo
 bis **A**lienū v̄cat bonū transitoriū n̄m eternuz **S**ua ergo
 negligit auarus qui quatuor predicta que pprie sua sunt
 non timet amittere. **D**e alienis vero sollicitus est id est de
 temporalib⁹ istis que nostra non sunt sicut potest ostendi.
Primo ex hoc q̄ dñs dixit in lucā **S**i in alieno rē. **S**edō
 ex illo verbo abac. ij. **V**e qui congregat non sua. **T**ertio
 ex illo verbo ambrosy super lucam non bona sunt hominis.
 que secum ferre non pōt. **S**ola misericordia comes est de
 functor⁹. q̄ intelligendū est de illis defūctis. qui cum mi
 sericordia in p̄senti societatem habuerūt **Q**uarto pōt idēz
 ratōnabiliter oñdi **P**rimo p̄ h̄ q̄ bona temporalia affluant̄
 fluiūo transeunti. fatua est ciuitas aliqua que estimaret
 aquam rodani ante se transeūtem sibi remansuram. cum per
 tot ciuitates transierit nec eis remanserit. **S**ic fatiū sunt
 qui bona temporalia sibi remāsura putant **V**nde quidam
 erras. si māsuras putas tibi diuicias que per tot man⁹ ho
 minum transierūt. **H**anc ratōem insinuat dauid vbi dicit
Diuicie si affluāt. nolite cor appōnē. **D**iuicie ad modū flu
 uij sicut affluūt sic defluūt **N**on est aq̄ rodani illius ciuita
 tis autem quam transit. sed ad necessitatez suam pōt inde
 sumere. sic licet bonis temporalib⁹ vti possim⁹ ad neces
 sitatez nostrā. nostra tamen non sunt. sed sicut vulgariter
 dicit̄ tot fu. auterū. tot iert auterū. **S**edō pōt ostendi.

q̄ nostra non sunt. per hoc q̄ terra in qua crescunt nostra
 non est. **V**nde dauid **Q**uō cantabim⁹ cantic⁹ domini in
 terra aliena **E**t iter⁹ **A**duena ego sum apud te et pegrin⁹
 sicut omēs pa. m. **T**ertō p̄ hoc q̄ iamitor hui⁹ mōis
 sez non pmittit nos ferre aliquid de hoc mūdo. q̄ndo aliq̄s
 sedet ad mensaz alicui⁹ potētis. mltā apponunt sibi scilic⁹
 cyphi argenti scutelle et filia in quib⁹ solum vsūm habet
Si vero aliquis ex simplicitate crederet ea esse sua. et u-
 let ea secuz ferre. iamitor bene ostēderet ad portaz q̄ nihil
 iuris in eis haberet. ita diuites credāt bona tēporalia sua
 esse. sed mors bene ostēdit eis de rariūm cum dicit **N**ichil
 intulistis in hunc mundum. nec quicquā auferre potestis.
Quarto pōt idē ostēdi p̄ hoc. quia dum canis sequit⁹ du-
 os homines. nescit⁹ quis ei⁹ dñs sit. sed si separen⁹ illi ab
 inuicēz canis sequit⁹ dominuz suum. et tunc apparet cui⁹
 sit. sic diuicie in morte remanēt in mūdo et deserūt auaruz
Et est notabile exemplū p̄ncipis magni sarracenoꝝ. qui
 cum mortēz sibi imminere inspiceret. pannū lineuz de quo
 sibi sudariū consuendū erat erexit in signū. et fecit circū
 ferri p̄ ciuitatez a p̄done dicente. hoc dicit p̄nceps vestet
 cum esset dñs. xj. regionū. hoc solū de glia mea et diuicijs
 meis mecū auferaz. diuicie sunt velud infideles amici. qui
 amatores suos in extrema necessitate deserunt. **V**nde
 quidaz cum a diuicijs suis auxiliū implorass⁹. nec etiaz pos-
 set habere responsionē ab eis ait. **D** fallaces diuicie to to
 corde vos amauit et honorauit. et nunc in tanta necitate po-
 situs nichil osilij vel auxiliij a uobis habere possuz. parate
 estis me deserere nec uultis me sequi. ego premit taz uos
 et hjs dictis statim distribuit omnia paupibus. **U**ltimo
 potest ostendi. q̄ tēporalia nostra non sunt. per hoc q̄ solaz
 dispensatōem in eis habem⁹. **A**mbrosi⁹ **N**emo dicat pro
 prium qd̄ cōmune est plusq̄z sufficeret ad sūptum violentē
 obtentuz est. **I**lle qui sua negligit et alia excolit. iuxta sa-
 pienciam huius mundi infelix reputat⁹. quia cum aliena

compellitur relinquerere ex suis que neglexit non potest sustentari. Sic avarus cum temporalia bona amiserit bonis eternis carebit. Tercia stulticia avari est quod ea amat que amatoribus suis non profunt. ymo sunt eis valde nociva deceptoribus vero suis valde sunt utilia. Unde melioris conditio sunt qui ea non amant. quam qui ea amant. Ad diuicie non profunt amatoribus suis patet ex illo verbo ecclesiastici. v. qui amat diuicias fructum non capiet ex eis. Quinque fructus videntur esse diuiciarum. Primus est facietas. Unde tullius fructus diuiciarum est copia hunc fructum non capit qui diuiciis amat. amor enim est fames spiritualis. fames autem non est facietas. Secundus autem fructus est redemptio animarum. Unde psalmus. xlii. Redemptio anime viri prope diuicie. et danielis. liii. peccata tua elemosinis redime psalmus. xliii. Corona sapientium diuicie eorum. Tertius est emptio regni celestis. Unde lucas. xvi. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis etc. Et augustinus. Prebe tectus et accipe celum. Quartus fructus est proximum pauperum. Unde galatas. Pauperes non sunt despiciendi ut egeni sed rogandi ut patrum. pauperes sunt sicut stipendiarum nostri. Unde in ecclesiastico. Conclude elemosinam in sinu pauperis et paulo post super scutus potentis et lanceas pugnabit adversus inimicos tuos. Quintus fructus est ipsarum diuiciarum multiplicatio. Unde primo ad thesalmum. iiii. Pietas ad omnia utilis est promissionem habens vite que nunc est et future. Quatuor vltimos fructus non colligit ex diuiciis qui eas amat. quod eas non seminat sed retinet apud se. et ideo non potest fructum inde colligere. non solum autem non profunt diuicie amatoribus suis. ymo etiam multum nocent inquinat enim eos cruciant et occidunt. Ad primum facit illud verbum. Ser. Beatus qui post illa non abiit que possessa onerant amata inquinant. Ad secundum facit illud quod dicit seneca. propeque cor tuum lamant. que si aliter abstrahi nequirent cor ipsum cum eis auellendum esset. Ad tertium facit quod eius constantem dedit imperium ecclesie. audita est hec vox hodie infusum est venenum ecclesie.

dei. Diuicie ergo vt venenuz se habent ad amatores suos
 interficiunt em eos. Ideo mirat' d' quare diligant' dicens
 Vt q' diligitis vanitate' rē Et pu. i. Usq'quo puuli dili
 gitis infāciaz rē Ipse etiaz diuicie qdamō ne amēt' clamāe
 dum tot afflictōnes faciūt amatozib' suis. Vnd' g'g. Mū
 dus iste dum tot afflictōmb' pulsat. tot clamitates inge
 nimat'. quid aliud nisi vt non diligit' clamat. Quid autē
 diuicie sint vtilēs dēptozib' suis patet ex hoc. q' eaz cō
 temptores licet paupes sint ex dēptu eaz regnuz eter
 num emunt. Quarta stulticia auari est. q' ea custodit que
 custodita perdant' per dita vero custodiunt'. q' ostēdi po
 test per silē de frumēto qd si custodiat'. perdit' si semiendo
 perdat' renouat' et multiplicat'. Vnde super illud. Math.
 xvi. Qui voluerit aniam suam saluam facere perdet eam.
 dicit glosa quasi dicat' agricole Si frumentū seruas pdis
 si seminas renouas. Ad idem facit illud ecclī. xxix. perde pe
 cuniam ppter fratres et amicum et non abscondas sub la
 pide in perditōz. Lapis vocat' cordis duricia sub q' dum ab
 scōdit' qz dū suari cre dit' pdit' et non solū pdit' ymo etiaz
 perdit dñm suū q' de nihilo est. Vnde bñ. loquēs de bonis
 temporalib' dicit. Vtinaz tantū d'gregata pient. et non
 d'gregatoz eoz tollerabilib' esset in sudare labori perituro
 qm' perempturo. Quinta stulticia auari est. in expendēdo
 p'dige qd facit dum p'ciosum lumen ratōnis d'sumit inqū
 rendo temporalia que vilia sunt. De hoc lumine dicit' in ps
 Signatum est super nos lumen vuls' tui dñe. Lumen vul
 tus dei ratō est quia s'm eam dei ymago sumus. Lumē ergo
 ratōnis est signatum sup nos quia imp'ssuz est nobis sicut
 ymago sigilli cere imprimi' hic lumen valde p'ciosum est.
 sicut pōt ostēdi triplicie. Primo per hoc q' s'm illud deo
 filēs sumus. Secdo per hoc. q' p'ualet toti mūdo atq' cre
 aturis rōabilib' q' p'z p hoc. q' si alicui lumen ratōnis te
 nebreseat per insaniam vel alio modo. melius est illi lumē re
 stitui qm' totuz mundū ei acquirat. Tertō pōt idēz ostēdi

per hoc qd sol et luna et omnia alia luminaria celi. ymo etiaz omnes creature visibiles deseruiunt huic lumini. et sunt quasi ad accendendū illud. **V**nde manifestū est quale sit lumen istud cui tam p̄ciosa luminaria deseruiūt. **V**alde eniz p̄uis candel' solent accēdi valde magni cerei. hoc lumen expēdunt avari in querendo temporalia que apostol' arbitriatus est vt stercora. quem non credim' fuisse deceptū in sua arbitratōne. **S**i quis candelam q̄nqz denarioz expēderet querendo vnuz obolum valde fatu' reputaret'. q̄to insipientior reputandus est avarus. qui lumen p̄ciosum ymmo imp̄ciabile in ogregando lutum expendit. vere insanus est avarus qui vicinos suos reprehendit de hoc qd ceras consumunt cum sepum eis sufficere possit dicens. vt quid perditō hec. scipsum vero non reprehendit de perditōne talis et tanti luminis. lumen istud regius est datum homini. vt eo circa se et deus vtat'. avar' vero eovtit' circa iumētā sua. ipse vero remanet in tenebris. **I**umenta sua ad lumē comedunt. ipse vero comedit in ymbz. **V**nde eccl'. v. dicit' de avaro. **C**unctis dieb' vite sue comedit in tenebris. et in curis multis. et in erumpna atqz tristitia. et quia in tenebris comedit ideo noxia et venenata comedit. o qm fatuus reputaret' quisquis ad p̄sepe iumentoz suoz cereum magnum poneret. ad mensaz vero suam esset sine lumine. sed insipientior eo est avarus. qui nec solum lumen rationis pdige expendit ymmo scipsum. dum se totū rebus suis largit' ordmandis et excolendis et de se imbil retinet sibiip̄li cum ipse ampli' regimie et cultura indigeat. **S**exta stulticia est in acquirendo fatuus operarius est qui sciens aliquam bonam artem ex qua p̄t lucrari. x. marchas in die. et facit vile opus. **V**nde tantum q̄tuor denarios acquirat. insipientior est avarus qui labore diurno tantū lucratur aliquid terrenū. cum labore eodez vel mīnozi et q̄nqz maiori. si p̄pter deum faceret. possit lucrari regnuz celoꝝ. **A**d qd pertinet illud gregozij. **F**atuū est inde temporalia

querere. unde possumus eterna habere. minuit dñs homines
 paulominus ab angelis. sed homo ex auaricia sua minuit se
 multo amplius a iumentis eius reducit se ad illud opus. in quo
 multominus valet homo quam equus. **L**ocat enim equus. xij.
 den. quando homo locat se nisi quatuor. **U**nde nisi homo labo-
 rem suum ad deum referat. a quo aliam mercedem recipiet.
 inferior iumentis quantum ad hoc est. **F**atius etiam negocia-
 tor est auarus qui simpla pro centuplis non vult commutare.
Unde bñ. loquens de verbo isto centuplus accipietis etc.
Dicit. **Q**uid insanie est quod euncta mur relinquere simpla pro
 centuplis. vbi cupidus vbi ambitiosus vbi requisitor huius
 seculi. **F**arus est qui ad hoc laborat. ut spiritus diuicias sibi
 multiplicent. que eum pungant in presenti variis curis et oc-
 casionaliter succedent eum in inferno. **N**unc colliget au-
 rus de spiritibus istis vvas aut de tribulis fiet. ymo etiam in pre-
 senti inueniet in illis molestiam et asperitatem in quibus que-
 siuit suauitatem. **A**uarus etiam talpe silis est que quicquid fo-
 dit. super humeros proprios ponit sic auarus ea que male ac-
 quirat quodammodo super se ponit. **I**mpediunt enim eum ne ad vi-
 tam gratie suscitari possit. **U**nde diuicias quas acquirit eu-
 mulat se. **A**uarus etiam similis est sibi Bernh. homini qui sus-
 focat in aqua. qui non dimittit quicquid tenere potest et cum
 deberet amplecti tabulam penitencie que eum a naufragio
 liberaret potius amplectitur aurum et argentum et cetera ponde-
 rosa que mergunt eum in profundum inferni. et ut breuiter
 dicam. auarus antequam lucret seipsum perdit. et antequam aliquid
 capiat capitur. iusto enim iudicio dei fit. sicut dicit augustinus. ut
 a diuicijs quas iniuste capere voluit. capiatur iustissime.
 ymmo quod deterius est ipsis diuicijs quasi quidam esca a dyabo-
 lo capiat. **S**eptima stulticia est quod nec solum expendendo vel ac-
 tendo insipienter agit auarus sed etiam custodiendo. et hoc
 quatuor de causis. **P**rimo quia thesaurizat vbi omnes antecessores
 sui thesauros amiserunt se in mundo isto. **U**nde in osee
 effraym factus est sicut columba seducta non habens cor

id est sapienciam . hęc est insipienca columbe . q̄ pullos
 suos ponit . vbi omnes amittere vsueuit . **S**ecdo quia cu
 nodire vult que durabilia non sunt . **T**emporalia ista qua
 tuoz de causis vsument̄ . **P**rimo ppter corru ptibilitatez
 ppriam . **V**nde **J**acobi . **A**gite nunc diuites plorate vlu
 lantes in miserijs vestris que euement vobis . diuicie vře
 putrefacte sunt &c . **S**ecda causa est aliena rapacitas . **V**n̄
Math . vi . de ista causa & pcedente nolite thezaurizare v
 bis thezaur̄ in terra vbi erugo & timea d̄ molit̄ et vbi fuz
 res effodiunt et furant̄ . **T**ercia causa est superbia qua n̄
 diuicie pariunt̄ que postea diuicias consumit . **V**nd̄ au' ḡ .
Vermis diuituz superbia est . **Q**uarta causa est ampla fa
 milia quaz diuicie requirunt̄ . **V**nde eccl̄s . v . **V**bi multe sūt
 opes . ibi multi sunt qui comedunt eas . et quid pdest pos
 sessori nisi q̄ cernit eas oculis suis . **T**ercius insipient̄ agit
 auar̄ custodiēdo quia vult sua secum habere . cum securi
 possint sibi ab alio custodiri . **Q**uinqz casus sunt . in quibz
 fatuus est qui pecuniam suaz secū vult habere . **P**rimus ca
 sus est q̄ndo aliquis est viator et est transit̄ per locū vbi
 scit se spoliandum esse . tunc fatuus est si amplius vult de
 pecunia sua secum habere quam sit necessarium ei ad ex
 pensas vsqz ad locum illum . **Q**uus enim esset ei si amitte
 ret eam . **L**oc̄ per quē necessario sum̄ transituri est mors
 vbi spoliabimur . spoliat̄ homo in morte . quia mors angus
 tum est foramen . **V**nde **B**n̄ . **Q**uid tu camele gybbū . quid
 tu pecuniose pditoris loculos tollis non sic impie non sic
 ingredieris . foramen acus huiusmōi sarcinas non admit
 tit . **S**ecdo spoliat̄ homo q̄si reditur̄ in vntre matris sue
 scilicet terre . **V**nd̄ eccl̄astici . xl . **I**ugum graue super filios
 ade a die exitus illoz de ventre matris vsqz in diem sepul
 ture . et in **J**ob **N**ud̄ egressus sum de vtero matris mee .
 et nud̄ reuertar illuc id est in vter̄ matris scilicet in ter
 ram . **T**ercio spoliat̄ homo in morte ac instar dampnatoz
 qui tradendi patibulo spoliand̄ . **F**atuus est ergo auarus

173

diuicias secum vult habere cum sciat se in morte spoliandū
esse. et non vult eas mittere in locum securū. per manus
pauperū. **Greg.** Securi? ferunt diuicie de patria ad pa-
triam per manū plurium qm̄ vni? . Sedus casus in quo fa-
tuus est. qui pecuniaz suam secū vult habere est cum nau-
fragiū alicui imminet. **Vñ** ḡg. sup illud **Job** quasi fluctū?
tumentes super me timu semper deum. Cum fluctū? desup
imminent. tunc nauē de nauē picunt. p̄ quibz longa nau-
fragia sumpserūt. **Fatu?** est ḡ auar? . qui in tanto nau-
fragio potit? potius vult pecuniam habere qm̄ eam in sal-
uo esse. p̄cipue cū seneca dicat **Remo** cum sarcinis enatat
Terci? casus in quo non vult aliquis pecuniam suam secum
habere est. cum pecunia illa furtiua est. et scit pecuniam illam
testimoniū fore sue dampnatōis. si apud se inuenta fuerit
Fatu? est ergo auar? qui rem male acquiritam. que testi-
moniū erit condempnatōis ipsi? . ita diligenter obseruat
videt? conuulsa sibi mortem p̄p̄iam. cū in iudicō tam pe-
riculoso. testes p̄ducere velit contra se. **Ad hoc** pertinere
videt? . q̄ auaris dicit **Yac.** v. **Aur** et argentū vestrū eru-
gimur. et erugo eorū erit vobis in testimoniū. et mandu-
cabit carnes vestras sicut igm̄s. **Quart?** casus est in quo
non vult aliq̄s pecuniam suam secū h̄re. cum hostes sui eū
insequunt? . et pecunia illa est impedimentum. **Fuge illi?** . ex
quo satis manifestū est. qm̄ insipiens sit auar? quē hostes
inuisibiles insequunt? . et pecuniaz suaz nulli commendare vult.
sed potit? vult eam custodire. cū in veritate ipsa potit? eaz
custodiat et detineat. nec de manibus eius possit euadere.
Vnde auar? est sicut hymeā vel vrsus. qui q̄ndocūq; ligant?
ad stipitem vel truncū mobilem. **Et** posset alicui videri. q̄
hymeā vel vrsus stipitem custodiat. euz potit? a stipite custo-
diat? . sic auari ligati sunt ad temporalia bona. quorū que-
dam sunt mobilia. quedaz immobilia. et potit? p̄ ea custo-
diunt? dyabolo qm̄ ipsi custodiūt ea. nec possunt p̄cedere
nisi ḡntuz ymeulū amoris quo ad diuicias suas ligati sūt

permittit. Unde exo. viii. verū tamen longius ne abeatis.
 Quinque casus in quo non vult aliquis pecuniam suam secū
 hēre est euz timet sup eaz se inq̄tari vel vt largiat eam vel
 vt mutuo concedat. et ista causa deberet multum mouere
 auarū. q̄ pecuniam suam in loco saluo reponeret. sicut emini
 caro circa ossa canes puocat vt ibi mordeant et sicut recla
 matoria puocant aues rapaces. sic diuicie contra auaros
 fures ⁊ raptos puocant. Unde seneca Auarus diues cu
 piditatem irritat. ymmo sicuti caro que ossi adheret. ceteris
 carnis appetit. sic diuicie auaroz dicunt em̄
 auferam⁹ ei. quia nunq̄ inde daret nobis. Unde a multis
 inquietat⁹ auarus. Accidit etiam auaro sicut accidit quibus
 busdam arborib⁹ que nolūt hominib⁹ fruct⁹ suos dimitte
 re nisi cum difficultate. vel quia non cito matureseunt. vel
 alia de causa. nichilomin⁹ arborib⁹ illis auferunt⁹ fruct⁹
 sui. et insuper optime verberant⁹. etiaz vsqz ad fractionem
 multoz ramoꝝ suoz. Alie vero arbores que defacili fru
 ctus suos dimittūt hominib⁹. remanēt absqz damno ramoꝝ
 suoz. Similiter auarus suis spoliat⁹ velit nolit. et preter
 hec flagellat⁹ et affligit⁹ sepe. Quarto insipienter agit aua
 rus sua custodiēdo quia non vult ea p̄mittere in celū. Non
 em̄ vult elemosinas facere in vita sua. sed expectat q̄ ab
 alijs sibi fiant elemosine post mortem. In quo simil⁹ est illi
 qui de nocte transiturus per loca foueis plena. lucernam
 vellet sibi ferri post tergus. elemosine em̄ quas facit homo
 in vita sua. sunt q̄si lucerna que preferit homi. et custodiē
 homines ne cadat in foueam inferni. Elemosine vero post
 uortem facte sunt q̄si lucerna post tergum. que non custo
 dit homines. q̄n cadere possit in foueam inferni.

Sequit⁹ de alijs trib⁹ stulticijs auaroz quarū pri
 ma est improuidencia. scda incircumspectio. tertia
 vero incautela. hec enim tria sunt species stulticie.
 sicut eoz contraria sunt species prudencie. scilicet pruden
 cia. circumspectio et cautela. Ad auar⁹ valde insipienter

se habeat in sua p̄uisione potest ostendi multipli. **P**rimum
 per hoc q̄ ubi in eternum mansurus est de dño sibi non p̄u
 det. ubi vero q̄si per noctem hospitaturus est palacia mag
 na construit. hec est vita p̄sens. si ad eternitatem future
 vite oparet̄. **U**nde sapie. v. dicit q̄ spes impij est q̄si la
 nugo vel tanq̄ mēoria hospitis vni diei vel vnius noctis.
Et tullij loquens de eo. qui bene vixit in mundo isto. dicit
 q̄ ipsa ex hac vita discedet tanq̄m ex hospitiō non tanq̄ ex
 domo. immo q̄ pl̄ est. vita p̄sens est. q̄si q̄daz diuerso
 rium. ad q̄d homo declinat ad cōmorandū aliquantulū vel
 est q̄si via per quam cursim transire sumus. **A**d primam
 facit q̄d dicit tullij cōmorandi diuersorij non habitandi
 nobis natura dedit. **A**d hoc signandū. dñs in diuersorio
 nasci voluit. breuitas huius vite in futuro veri⁹ agnosce⁹
Unde sapie. v. Dicūt dāpnati in inferno nos nati otimus
 delinimus esse. **A**d hoc vero q̄ nos per vias p̄sentis vite.
 cursim transire sumus. facit hoc q̄ dicit aug⁹. q̄ nichil
 aliud est tēpus huius vite q̄m cursus ad mortē. **U**nde velo
 citatem huius transit⁹ satis exprimunt dāpnati in inferno
 qui dicunt sapie. v. se p̄terisse vitaz istam tanq̄m nuucuz
 p̄currentes et tanq̄ nauem que pertransit fructuantem
 aq̄. et tanq̄ auem que transuolat in aere. et tanq̄ sagit
 tam ad locum destinatū emissaz. **Q**uale vero est hoc. q̄ in lo
 co ad quem ad horas diuertim⁹. vel in via per quā cursim
 transire sumus. palacia magna ostruere volumus. ubi
 vero eternaliter mansuri sumus in nullo nobis p̄u dere cu
 ramus. **S**cdo potest ostendi q̄ auarus insipienter agit in
 sua p̄uisione. per hoc q̄ horrea sua. et cellaria sua. replet
 ad sustentatōnem vite diurne. nihil vero p̄parat vite eter
 ne. **V**ita p̄sens est quasi vita vnius diei. **D**avid. **M**ille an
 ni ante oculos tuos tanq̄m dies hesterni que p̄terit. **T**er
 cio potest idem ostendi. scilicet q̄ auarus insipienter agit.
 in sua p̄uisione. p̄ hoc q̄ iumento suo scilicet corpori vineas
 plantat et agros seminat et proiudere non cessat. animam

vero suam ppter defectum cibi spūalis fame perire permit-
 tit ad qd possumus referre. Illud ps. Esurientes et sitis
 entes anima eoz in ipsis deficit. Et eccliaestes vi. Omnis
 labor hominis in ore eius. sed anima illius non implebitur
 bonis. quasi diceret totus labor hominis est circa os eoz
 poris. ammaz vero vacuam relinquit. Quarto potest osten-
 di qd avarus insipienter agit in pvisione sua. pr hoc qd di-
 ligenter cauet. ne rami arboruz suaruz nimio pendere fran-
 gantur. et iumenta sua non vult nimio pondere grauari.
 seipsuz vero onere importabili onerare non timet. Unde
 augustinus. Quantumcumqz oneratus sit avarus onere
 temporalium istorum. nunqz dicit qd satis sit. Seneca Se-
 getem nimia stermit vbertas. rami nimio onere frangunt.
 Omnibus quoqz nocet. quos immoderata felicitas rumpit.
 Nec posset avarus sustinere. qd iumentuz suum ultra
 vires suas oneraret. in onerando verose vires suas nunqm
 considerat. ¶ De incircumspectione avari.

Sequitur de incircumspectione avari. que mltiplex
 est. Prima est. qd terram continue inspicit. Jux-
 ta illud psalmiste. Oculos suos statuerūt declina-
 re in terram. celestem vero patriam non considerat. quam
 amittit. Secunda est quasi p des seuto defensionis prote-
 git. caput vero idest cristum hostibus exponit. caput viri
 cristus est. sicut dicit apostolus. De hoc capite non cu-
 rat avarus. licet ad hoc amoneat vbi dicitur. Estote pru-
 dentes sicut serpentes. ¶ Serpens precipue caput suum
 custodit. capiti alim sui. idest corporis multum timet aua-
 rus. huic vero gloriozo capiti non timet. Tercia est qd a si-
 mistris aduersitatis diligenter sibi cauet. a dexteris vero
 prosperitatis non cauet. ex qua parte sibi magis timendū
 esset. Juxta illud gregorij. cum omnis fortuna timenda
 sit. magis timēda est pspera qm aduersa. Et ps. Cadent a
 latere tuo mille. ¶ Quarta qd paup tate pntis vite quam

h

o p 7

224

ante se aspiciet solas attēdit. et nimis eam cupiens fugere
quali retrocadit in foueas paupertatis eterne. **Juxta illud**
Job. Qui timet pruinam irruet super eum. **et in p̄u.**
18. timet impius veniet super eum. **Quinta** est dum au-
arus cauet diligenter ne quis sibi fureſ argentuz suum vel
auz. dyabolus ex alia parte furat ei seipſuz. cum tempus
suum ei furat. et cum detinet eum in aliquo mortali pctō
Decima stulticia auari est. stulticia incautele. et est incaute-
la superficialis rez inspectio que multū habundat in aua-
ro. **Videns** em̄ auarus quandaz pulcritudinez exteriorē
in vita diuitum. turpitudinez et fetore que in illa est non
aduertit. de qua turpitudine dicit aug⁹. ecce euz iniquis
om̄ia sunt pulchra. et ipsi sunt turpes. **Et in osee. viii.** fa-
ctus est quasi vas immundum in natōib⁹. **Videns** etiam
auarus in vita diuituz exteriora signa leticie. grauez tristi-
ciam que corrodit corda eoz non aduertit. **De qua dicit**
Seneca. **Hoz** qui felices vocant hilaritas est ficta. et
est grauis tristitia. eo quidem grauior. quia inter duz non
licet palam esse miseros. sed inter erumpnas eoz ipsum ex-
cedentes. necesse est agere felicem. **Videns** etiam auarus
in vita diuitum exteriorēz habundanciaz cordis pauperiez
non aduertit. **De qua apoc. iiii.** **Dicis** quia diues sum. et
locuples. et nullius egeo. et nescis quia miser es. et mise-
rabilis et pauper. **Et augustinus de diuite.** **Extra** plenus
intus vacuus. carne crepat. et corde mendicat. **Undecima**
stulticia auari est. q̄ cum nouerit terram esse cibum de-
monum. **Juxta illud Genesis.** **Dictum** serpenti terram
comedes omnibus diebus vite tue. ipse totum in ea se
inuoluit. ac si cibus dyaboli desideraret esse. quia vbi est
thesaurus suus. ibi est et eoz suum. terram etiam in ore
ponit. **Juxta illud.** **Qui** de terra est. de terra loquitur.
Et ysa. xxix. de humo eloquium. tuum mulcabit. **Auar⁹**
etiam in auribus terram ponit. quia admodum aspiciſ au-
rem terra obstruit. vel quia de t̄renis audit libenter loqui

Loquimini dicunt avari nobis placencia. In oculis eam
 terram ponit. quia iuxta verbum supra scriptum. oculos suos
 statuerunt declinare in terram. Et salomon oculi stultorum in
 finibus terre Terram etiam in manibus habent. Juxta illud
Manus eius in cophino seruerunt. Terra est etiam in pedi-
 bus eorum. immo sordes sunt illud tren. Sordes eius in pedi-
 bus eius. **D**uodecimo. stultus est avarus circa sua. stulti-
 cior circa suos. stultissimus circa seipsum. **C**irca sua stultus
 est. quia nescit inde facere comodum suum. immo est similis
 cani super acervum feni sedenti. qui inde non comedit. et
 tamen latraret si quis inde sumere vellet. **A**varus quidem
 est bursa siue archa. furum raptorum. et tyrannorum huius
 mundi. archa non habet aliud comodum de pecunia quam
 servat. nisi quod occasione illius interdum frangit. **B**ursa ve-
 ro hoc comodum reportat de pecunia quam servat. quod macu-
 lata inde remanet et custodiendo pecuniam consumitur. et
 rumpitur. et interdum a latronibus scinditur. sic avarus
 de pecunia quam servat maculam culpe contrahit vitam su-
 am in custodia illius consumit. occasione illius affligitur.
 interdum et iugulatur. **V**alde etiam stultus est avarus circa
 suos. facit enim avarus de filiis suis. sicut solet fieri de mu-
 ribus. quia sicut mures immiscantur. et immiscati per pale-
 am incedendo materiam sue exuscionis coligunt. quia pale-
 lee eis adherent. sic avarus quodammodo immiscat filios suos.
 dum docet eos temporalia amare. amor enim temporalium
 viscus est spiritualium penarum. sicut dicit glo. super letatur sum
 et filij sic immiscati amore temporalium. male congregant materi-
 am sui etiam in eandem. **C**irca se vero stultissimus est avarus. quia
 luctatur eum luctatore expeditissimo impedit se diuicijs
 quibus ab eo tenei possit et dici. **S**era quod dicit greg. quando
 ad agonem fidei venimus. luctamen contra malignos spiri-
 tus. sumimus. **M**alignus autem spiritus. nichil in hoc mun-
 do proprium possidet. nudi ergo eum nudo luctari debemus. quia
 si quis vestitus eum nudo lucta aggreditur. cicius ad terram dicitur

quia habet unde teneat. Ideo adolescens relicta synagoga nu-
 dus aurugit. et Joseph relicto pallio fugit ab egyptia.
Scultus est etiam auarus circa se quia plantat? vult esse
 in aquis diuicias. quasi nesciret salices. et ceteras arbores
 que in aquis crescunt steriles esse. Preter predictas stulti-
 cias sunt alie sex stulticie auari. **P**rima est quia ipse credit
 ea que somnia sunt esse veritate. **U**nde in ecclesiastico. Som-
 nia extollunt imprudentes. presens felicitas que impruden-
 tes extollit somnium vocat? qui assimilatur ei in quatuor. **P**ri-
 mo in hoc quod sicuti somniantes credunt se ostendere. poma
 aurea vel lapides preciosos vel sumere cibos delicatos propter
 sola fantasmata. sic illi qui reputant felices. credunt se ha-
 bere veras diuicias vel delicias. cum sola fantasmata earum
 habeant. **I**noge enim amplius distant. hec diuicie vel delicie
 a veris quam fantasmata pomorum aureorum a pomis aureis. **A**d
 huiusmodi somnium potest referri. quod legitur ysa. xxix. quemad-
 modum somniat esuriens et comedit. cum autem fuerit exper-
 gefactus? vacua est anima eius. et sicut somniat sitiens et bi-
 bit. et postquam expergefactus lassius adhuc sitit. et anima
 eius. **V**acua est. sic erit multitudo gentium. qui dimicau-
 erunt contra montem syon. **R**ecte sicut somnians secundum vi-
 sionem suam esurit et comedit. et tamen adhuc in veritate
 vacuus remanet. sic auarus? esurit diuicias. et congregat eas
 et tamen vacuus est ut prius vel amplius. **S**ecundo assimilatur
 presens felicitas somnio in breuitate. **U**nde Job. xx. quasi
 somnium aduolans non inuenietur. transiet quasi visio noc-
 turna. **T**ercio assimilatur in hoc. quod diuites finito somp-
 nio presentis vite. nihil habent in manibus suis. **U**nde ps. i.
Dormierunt somnium suum. et nihil inuenerunt. o. vi. di-
 xit. **g**losa. quia nichil hic posuerunt. in manibus christi. in
 manus pauperum sunt manus christi. in quibus bonum
 est. ut nostra ponamus. quia non est qui de manu sua. pos-
 sit eruere. **U**nde qui dam. quas dederis solas. semper habe-
 bis opes. **Q**uarto assimilatur presens felicitas sompniio.

quia illis qui reputant se felices . nullis persuasionibus
 potest ostendi qd sompniat . sicut nec alieui cum dormit .
 Seneca somnia narrare vigilantis est . sic quando ignis infer
 nalis excitabit eos a sompno tunc agnoscet se sompniasse
 sicut illi qui dicunt in inferno transierunt omnia sicut ymbra
Seda stulticia est ebrietas **De qua ysa . xxvii .** **Ve** corone su
 pbia ebrius effraym . effraym idest fructificans et est dives
 qui amore mundi ebrius est . **Vnde Gere . li .** Calix aureus
 babilon . in manu dni . inebrians omnem terram . idest amato
 res terrenorum . **Cuius** ebrietatis triplex est signum . **Primum**
 signum est nuditas . **Vnde legitur de noe gen . ix .** qd bibens
 vinum inebriatus est et nudatus in tabernaculo suo . **Sic**
 avarus veste nupciali caritatis nudatus est cum egenis vis
 cera clauditur sicut illud . i . **Joh . iii .** **Qui** habuerit substantiam
 mundi huius et viderit fratrem suum necesse habere . et
 claudit viscera sua ab eo . quomodo caritas dei manet in eo .
 hanc tamen nuditatem non erubescit avarus ad modum ebrius
 quia eam non cognoscit . **Sed** signum est hoc . qd damna
 et lesiones spirituales non sentit **Greg .** **Qui** peregrinationem
 istam pro patria appetit . dolere inter dolores nescit . **ps . xxiii .**
 dicit ebrius . **Verberaverunt me et non dolui . traxerunt me**
et non sensi . **Tertium** signum est hoc . qd avarus dormit tanquam
 porcus . adeo qd non potest excitari a somno culpa . nec ad buc
 cinam diuine predicationis . nec ad tonitrua diuinarum comi
 nationum . **Tercia** stulticia avari est . qd omittit se diuiciis
 quas scit esse fallaces ex verbo vitatis . **Matth . xiii .** **Vbi** dicitur
 qd fallacia diuiciarum suffocat verbum . **Preterea** scit eas quasi
 infinitos homines perdidisse . et hostibus inuisibilibus cap
 tos tradidisse . **Abundancia** diuiciarum . utitur illo verbo
 iude . **quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum .** **Vnde**
 a diuiciis quasi a predicatoribus cauendum est . **Quarta** stul
 ticia avari est . qd inmititur latenti atque precipitanti scilicet
 mundo . **Vnde greg .** **Qui** latenti inmititur necesse est ut cum
 latente labatur . **ps . xi .** **Qui** confidit in diuiciis corrumpet .

Quinta stulticia auari est q̄ seruiuz suum ponit in eis que in suma necitate non poterūt eum uiuare. Vnd̄ p̄. xi. Nō p̄derūt diuicie in die ultōnis. iusticia autē liberabit a morte et in sophomia. j. Argentū et aux non poterit eos liberare. in die furoris dñi. Sexta stulticia auari est. q̄ credit diuicis. que non solum sunt mēdaces. ymo ipsa mendacia vocant. Vnd̄ in ps. Et queritis mendacium. Et p̄. x. Qui immitit mendacis. h̄ pascit ventos. Et aug⁹. Domine volui tecum possidere mendacium. sed te amisi. quia non dignaris cum mendatō possideri. Et mix est quomodo iam credit diuicis. cum tam longū tempus trāierit. q̄ mentiri inceperūt. et tot homines suis mendacis ad infernus pertraxerunt. et adhuc etiaz quotidie menciunt. nec vni eo mendatō ymo multiplici. Primo honores dñi p̄mittūt et in miseram seruitutem hominē ponūt. de qua seruitute dictum est p̄ius. Sedō p̄mittūt securitatem et hominē timidū reddūt. Vnd̄ chayn qui interpretat possessio. legit. habuisse caput tremulum. Job xv. Sonitus terroris. in auribus eius. et cum pax sit. semper insidias suspicatur. Tertio p̄mittunt facietatez. et faciunt esurire. Vnd̄ phi lozophus. Diuicie cogunt esurire. Quarto p̄mittunt suauitatem et tamen pungūt. Vnd̄ in ysa. xiiij. Donam babilonem in possessionem ericij. vt scilicet pungat ab h̄is. que possidebit. sicut tenens ericiū pungitur ab eo.

De alijs malis que facit auaricia suo subiecto.

Quoto de stulticia auarozum. ostēdenda sunt cetera mala. que facit auaricia subiecto suo. que in magna parte patēbunt. si ostēdant mala. que faciūt diuicie amatoribus suis. Vnd̄ de illis malis modo dicem⁹. Primum malum est. q̄ inquinant amatores suos. et idco luto comparantur. Abac. ij. vbi dicitur. Vsq̄quo aggrauat contra se densum lutum. Et ecclesiastici. xij. vbi dicitur. Qui tetigerit picez inquinabitur ab ea. Et ezechielis vij. Sterquilinio opant vbi dr. aux eoz in sterquiliniuz

erit. sterquilium dispersum utile est. agrorum enim fructificare
facit. congregatum vero non est utile. nisi ad inquinandum
et ad fetorem inferendum. sic diuicie disperse hominibus ui-
uant. congregate vero amatores suos. inquinant. quod dominus uoluit
in rebus natura significari. quando uoluit vel ordinauit.
quod argentum et cetera metalla preciosa ut ingentes se etiam
corporeally inquinarent. Ad eandem inquinatorem pertinet
quod legitur per. xxvii. Qui festinat ditari. non erit innocens.
Ditari festinat. qui in mundo hoc qui locus est paupertatis.
et exilii uult ditari. Unde ecci. xi. Si fueris diues non erit
immunis a delicto. Et osee. ix. de amatoribus diuicias. facti
sunt abhominabiles. sicut ea que dilexerunt. Et seneca.
Mulum est diuicias otubernio non corrumpi. Diuicie
obliuionem dei inducunt. Unde gen. xlviii. Effraym et ma-
nasses dicuntur fuisse fratres germani. effraym interpretatur
fructificans. per quem intelligimus diuicias. manasses ob-
liuio. habundancia enim diuicias et dei obliuio societates ha-
bent adiuicem. que societas inuenitur in deuterio. ubi sic legitur
dominus deus tuus introducet te in terram bonarum terrarum riuorum et
subiungit. absque penurias comedes panem tuum. et rebus omnibus
habundancia profueris. Deinde sequitur. Obserua et caue.
ne quando obliuiscaris domini dei tui. Valde enim turpis est in-
quinatio quam diuicie faciunt. Unde tullius Detrius auaritia
nullum uicium est. nec solus una macula inquinat diuicie.
ymmo secum uniuersitate inducunt uiciorum. Et primo
superbiam. Unde ecci. xxi. Domus que nimis est locuples
annihilabitur superbia. Secundo iram. Unde gen. xiii.
facta est rixa inter pastores abraham et pastores loth. erat
enim substantia eorum multa. et nequibant habitare si-
mul. Tercio inuidiam. Unde per. xxvii. Qui festinat dita-
ri. et inuidet aliis. ignorat quod egestas ei superueniat. Et. greg.
dicit de viro iusto. pro hoc quod in terris nihil appetit. aliis pre-
fatis inuide nescit. Quarto accidia. Unde ier. xlvii. sterilis
fuit Moab ab adolescentia sua. et requieuit in fecibus suis.

Quinto viciū gule. Vnde luce. xvi. Homo qui daz erat
diues et epulabat̄ rē. Et eiusdem. xii. Anima mea multa
habēs bona reposita in ānos plimos comedē bibe ⁊ rē Sex
to luxuriam. Vnde eccl̄i. xlvij. Dicit̄ ad salomonem. colle-
gisti quasi auriculus aurum et oputasti quasi plumbum ar-
gentum. Et post sequit̄. inclinasti femora tua mulierib⁹.
Sed̄m malum qd̄ faciunt diuicie. est detentō in peccato.
et ideo sparant̄ luto vt et bitumen. Gen̄. iij. Vbi legitur
q̄ vall' hluestris hēbat mltos puteos bituminis. Vallis sil-
uestris est vall' hui⁹ miserie que diuisa genera diuiciaz ha-
bet. que corda hoim ad modum bituminis detinent. Ad
hoc pertinet q̄ dicit aug⁹. Dñe ea tenebāt me longe a te
que non poteraz possidere sine te. Et illud eccl̄i. Qui diligit
aurum non iustificabit̄. Et illud Jere. xxij. Locut⁹ sum
ad te in habūdancia tua. et dixisti non audiaz. Terciū ma-
lum qd̄ faciūt diuicie. est q̄ possessores suos spoliāt. Bo-
na emz tēporalia s̄m aug⁹ bona viscata sunt. Ideo dicit sē-
neca. quisq̄ incuit ⁊ let vitam agere curaz. ista viscata
bñficia deuitet. Sicut ergo virge viscate aues spoliāt plu-
mis suis. sic bona temporalia spoliāt homines p̄ims virtutū
et plumis sanctaz meditātōnuz ⁊ sanctorz desiderioz. Si-
cut etia; sp̄me oues lana spoliāt. et interdū excoziāt. ita
vt a muscis molestent̄. sic diuicie corda hoim excoziāt. Et
faciūt ea molestari a muscis diuersaz sollicitudinum. De
quib⁹ muscis legit̄ eccl̄i. x. Musce moriētes p̄dūt sua vn⁹.
Et exo. viij. Veit musca ḡuissima in domo pho et seruoꝝ
ei⁹. Et ḡg. Nichil laborios⁹ qm̄ t̄remis desiderijs estuare.
Nichil quietius qm̄ in hoc mundo nichil appetere. hinc est
q̄ israhel custodiam sabbati accepit in munere. et egiptus
precutitur. muscarum multitudine. adeo autem spoliāt
diuicie non remanēt eis. Vñ Jere. xij. Cōputriūt lūba
re Jeremie. ad eufratē. A deo etia; spoliāt eos q̄ etia; cor-
eis non relinquit̄. ymo vbi thesaur⁹ est eoz ibi eoz eoz est
Niz ē quō sapiētes m̄di ⁊ cāt̄ illi cū m̄d⁹ ita spoliet eos

Mirum est etiam quod non cessant ludere cum mundo. eius incessanter perdant eum eo. sed de ludo calefacti. nesciunt se subtrahere ludo. sic ut non pdat non cessat ludere ludo. **Q**uarto loco debilitant diuicie. debilis est enim omnis diues. ad sustinendum et pugnandum. et ad bene operandum. **A**d sustinendum adeo debilis est. ut ad sibilum vnius verbi de altitudine virtutis deiciat. et si aliquam infirmitatem in aliquo viderit fere insanit. **U**nde seneca Regum vobis animos induimus. nam illi oblitis sue imbecillitatis aliene desunt. quasi iniurias acceperunt. **A**d pugnandum etiam debiles sunt. **U**nde Jeremias. **U**nde legimus. **M**achab. quod exercitus alexandri de iuncto dario. spoliis vltra modum ditatus. paulo post eum hostibus iter congressus de iunctus est. quod videns alexander. omnia spolia que sui acquisierant iussit conburi. dicens. quoniam diu sine pecunia fuerunt non erant qui eis resisteret. sed auro et argento. hominum. desides et pigri effecti sunt. quibus amissis. fortiter sicut prius pugnaverunt. **D**ebiles etiam sunt diuites ad bene operandum. **D**e illis enim verum est quod in psalms. legitur manus habent et non palpabunt. pedes habent et non ambulabunt. non clamabunt in gutture suo. **I**lle qui mulcum poterat laborare antequam fieret episcopus. cum factus est episcopus. non potest ire nec cantare. nec aliquid bonum facere. **A**nimo loco affligunt diuicie amatores suos. **U**nde ecclesiasticus. **L**abor stultorum affliget eos qui nesciunt in vrbem pergere. id est in paradysum. affligunt autem eos quasi otine. **U**nde ecclesiasticus. **D**icitur de auaro. **C**uncti dies eius pleni sunt laboribus et erupnis. nec per noctem mente quiescit. et eius dormit. **S**aturitas diuitis non sinit eum dormire. **E**t in ecclesiastico dicitur de auaro. quod in esticia erit super mensas suas. et plus dicit de ipso. nichil infelicius fortunato insipiente. **I**tem philosophus. **N**ihil grauius potest imprecari ciuicis inimico. quam auaricia. qua in presenti vexante. corpus eius dura tormenta patitur et in futuro eterna supplicia promeretur.

Hoc signatū est in eo q̄ abel legit̄ fuisse frat̄ chaym Abel
 luct̄? chaym possessio interpretat̄. Abel vero et chaym fra-
 tres sunt. quia luct̄? et possessiones iuncti sunt. Idem fi-
 guratum est. in hoc q̄ tyrus legit̄ fuisse filia sydomis. Ty-
 rus interpretat̄ angustia et afflictio. sydon venatō. Vena-
 tio autem cupidōz angustiam et afflictōnem in eis peurit
 Sexto loco faciūt diuicie q̄ndaz stultam fiduciaz et pre-
 sumptōnem. Unde in ps̄. Ego dixi in habūdancia mea. non
 moueboz in eternū et in ecclesiastico. xi. Inueni requiem et
 nō māducabo de bonis meis sol̄? et nescit q̄ temp̄? p̄tereat
 et mors appropinquat. et relinquet om̄ia alijs et moriet̄.
 Ultimo interficiūt anime otemplatōnez. Unde gen̄. xlviii
 Jacob ingrediente eufrates mortua est rachel. eufrates in
 terpe. et sterilis. et significat diuiciam habūdancia. Ista
 eadem mala que diuicie faciūt. facit per osequens ip̄a aua-
 ricia. que eas oregat. Preter ista mala sunt et alia duo.
 que facit auaricia. Primū est q̄ oterbat auaz et totā dō-
 mum eius. Unde p̄. xv. Cōterbat domū suam. qui secta-
 tur auariciam. Domus ibi pōt accipi p̄ domo osciencie. vel
 p̄ domesticis. Sedm̄ malum est inq̄tudo. Unde Seneca
 Nullus malū manus habz cupiditas. qm̄ q̄ inq̄ta est. Idem
 Quisquis de accipiēdo cogitat oblitus est accepti. Cum
 deberet auarus reḡtari deo de bonis que iam accepit. ip̄sē
 oblitus est acceptoz et de acquirendis cogitat.
 De hjs quibz auarus comparat̄. ¶ **D**ctauū capitulum.
Octauo faciūt ad detestatōnem auaricie. ea quibus
 scriptura auaz oparat sez inferno et morti. Unde
 Abac̄. ii. Dilatauit quasi infernū am̄iam suam. et
 quasi mors non adimplebit̄. Unde in p̄sona auaroz dicit̄.
 p̄. i. Deglutit am̄ eum sicut infernū viuentez. Et Jeroz
 Auarus est sicut infernū. Infaciabilis est em̄. et quo am-
 plus rapit et deurat eo ampli? rapere litit q̄ deuoret.
 Comparat̄ etiam auarū mari. om̄ia em̄z flumia intrāt mare
 et mare non redundat. Ut legitur eccl̄. i. sic de diuicijs

auarus non redundat. Comparat etiam canis. Vnde Seneca. Vidi aliquando canem missa a domino frustra panis aut carnis aperto ore captante. quicquid excepit pro integrum deuorat. et semper ad spem futuri inhiat. Idem accidit nobis quicquid expectantibus nobis fortuna proicit illud sine ulla voluptate. dimittimus statim ad rapinam alterius erecti et ante nos aspiramus. Comparat etiam talpa. eo quod niger sit pro nequicia cecus pro auaricia. et habens diuersos cumulos tot cumulos habet auarus. quot possessiones amat. Comparat etiam aranea. aranea telam facit ut muscas capiat. Musce que pungunt. signant diuitias. ad quas capiendas totum studium est auarorum. Vnde in ysa. Telas aranee texuerunt.

De exemplis contra auaricias. ¶ Nonum capitulum.

Nono faciunt ad detestatum auaricie exempla sanctorum et prophetarum de quibus pauca ponemus. Primum exemplum est gen. xiiii. Vbi rex sodomorum dixit ad abraham. Da mihi anias. cetera tolle tibi. Respondit abraham. Leuo manum meam ad deum excelsum possessorem celi et terre. quod a filio subtegnimis usque ad corrigiam calige. non accipiam ex omnibus que tua sunt etc. Secundum exemplum est eiusdem. xxxiiij. Vbi Jacob volenti dare munera esau. Respondit esau. habeo plima frater mi. sint tua tibi. Tertium est exo. xxvi. vbi artifices tabernaculi dixerunt moysi. profferet populus quod necessarium sit. Dixit ergo moyses precor. nec vir nec mulier quicquid offerat vult in ope sanctuarium. Quartum in nuus. xxij. vbi dicit balaan. Si dedit mihi balac domum suam plenam argenti et auri non potero mutare verbum domini. Quintum est in primo libro Regum. x. vbi dicit samuel. Loquimini de me coram domino. si de manu eius cuiusquam munus accepit. Sextum. ij. Regum. in fine vbi dicit dauid adornam. nequaquam fiet ut vis. sed emam precio a te aream tuam. Septimum est in Iohanne vbi dicit dominus. Venit princeps mundi huius. et in me non habet quicquid. Vbi dicit glosa. Noluit habere quod proderet. venit pauper. ne haberet dyabolum.

q̄ auferret. **D**etraum est. ij. **Chor.** Gratis euangelizauit
 vobis. et cum essem apud vos et egerem nulli honorosus
 fui. **I**tem paulus Argentu et auxet vestem nulli concu-
 pinu licet ipsi scitis. quom ad ea que opus erant michi et
 hns qui mecum erant. ministrauerunt manus iste. **E**t idem
Dixit memisse verbi dñi ihu. quom ipse dixit. beati⁹
 est dare qm accipere. **A**liud exemplū est q̄ ponit **Yero.** de
 quodaz pho qui pficiscens ad philozophandum athenas
 magnum pond⁹ auri secum deulit. **I**n via aut secum deli-
 berans et osiderans se non posse simul diuicias et vtutes
 possidere. piccit a se aux. inquit. **D** diuicie abite. sitis
 peul a nob. **A**liud exēpluz est diogem's indol' degētis qui
 locupletē ducebat paupertatez. **A**d quē auristip⁹ quidā an-
 glicus cum mundaret olera sua accedens. ait. tu cum sapi-
 ens et phus sis si mihi credidisses et regib⁹ viuere volu-
 ses. non olera lauares. sed in aula summi pñcipis maneres
 mecum. cui rñdens ait. **S**i mihi credidisses et paupertate
 mediocri scires vti. non oporteret te regib⁹ adulando mē-
 tiri. **H**ic cum vidisset quendam bibere cum manu ad fon-
 tem. ait. **R**esciebam naturaz mihi dedisse ciphum. et par-
 uulum vas cum quo bibere solebat. ad lapidez confregit.
Aliud exemplū est beati thome cantuarien' qui institues
 cancellariū suū iuramēto eum astrinxit. ne vnqm aliq̄ vsq̄
 ad capillū in administratōne cancellarij acciperet.

De vsura secunda pars. Capitulum primum.

Yero de hns que faciunt ad detestatōnem auari-
 cie in cōmuni. dicendū est de speciebo eius. **I**nter
 quas primo dicemus de vsura et hoc ordine. **P**ri-
 mo dicem⁹ de hns que faciunt ad detestatōnez vsure. **S**e-
 cundo de speciebo eius. **T**ertō tangem⁹ aliq̄ de restitutōe
 vsuraz. **A**d detestatōem vero huius peccati faciunt testi-
 monia scripturaz. quoz primuz est exo. xxij. vbi sic legit'
Si pecuniam mutuum dederis paupri meo qui tecum est
 non vrgebis eum. q. exactez nec vsuris opprime. **S**edm